Lõpparuanne

Märjamaa valla haridusvõrgu analüüs ja arengustsenaariumid

Tauno Õunapuu, Delis Lauringson, Viivian Veski, Merle Raun

17.04.2025

Level Lab

Sisukord

Sissejuhatus 3
1 Rahvastikuprognoos 6
2 Lapsevanemate küsitluse tulemuste analüüs 8
3 Fookusgrupi intervjuude kokkuvõte 15
3.1 Haridusasutuste personal, õpilased ja koolikülastuste ülevaade 15
3.2 Uute õpetajate värbamine 21
3.3 Kaasaegne õpikäsitus ja uuenduslikud lahendused 22
3.4 Erivajadustega laste õpe 23
3.5 Koostöö korraldus 24
3.6 Koolitranspordi korraldus 26
4 Haridusasutuste kvaliteedinäitajad 29
4.1 Pedagoogide ja tugispetsialistide info 29
4.2 Õpilaste rahulolu 34
4.3 Õppeasutuste efektiivsusnäitajad 36
4.4 Õppeasutuste kvaliteedinäitajad 38
4.5 Õppeasutuskaugus kodust 40
5 Haridusasutuste finantsnäitajad 41
6 Soovitused ja ettepanekud 43
Lisa 1. Analüüsi metoodika 46

Sissejuhatus

Analüüsi lähteülesandeks oli anda sisend Märjamaa valla haridusvõrgu arendamiseks, pakkudes selget ja põhjalikku ülevaadet praegusest olukorrast ning võimalikest tulevikusuundadest. Analüüsi eesmärk on toetada valla otsustusprotsesse, esitades faktidel põhinevaid järeldusi ja ettepanekuid haridusvõrgu korrastamiseks, kvaliteedi tõstmiseks ning ressursside tõhusamaks kasutamiseks.

Analüüs hõlmab Märjamaa valla koolide, lasteaedade, huvikooli ja noortekeskuse seniste arengute hindamist, haridusasutuste sisulise ja majandusliku toimimise analüüsi ning võrdlust nii piirkondlike kui ka üleriigiliste trendidega. Tähelepanu all on haridusteenuse kättesaadavus ja kvaliteet, personali (sh pedagoogide ja tugispetsialistide) olemasolu, õpilaste liikumine valla sees ja sellest väljapoole, hoonete seisukord ning koolitranspordi ja ligipääsetavuse korraldus.

Oluline osa analüüsist keskendub tulevikuvajaduste prognoosimisele. Selleks on koostatud detailne rahvastikuprognoos kuni aastani 2050, mis võimaldab hinnata haridusteenuse nõudluse muutumist valla eri piirkondades. Sellele tuginedes töötatakse välja haridusvõrgu arengustsenaariumid koos hinnanguga nende sotsiaalmajanduslikule mõjule nii elanikele kui ka valla eelarvele. Analüüsi metoodika kirjeldus on esitatud lisas 1.

Märjamaa vald moodustati 2017. aastal senise Märjamaa valla ja Vigala valla ühinemisel. Seejuures liitusid ka Raikküla valla kolm küla: Kõrvetaguse, Pühatu ja Riidaku. Märjamaa valla keskuseks on valla ainus alev Märjamaa. Märjamaa valla administratiivpiirid ja piirkondlik jaotus on esitatud joonisel 1. Vald jaguneb Märjamaa aleviks, Vigala osavallaks ja 8 piirkonnaks (tabel 1).

Tabel 1. *Märjamaa valla piirkonnad ja elanike arv 01.01.2025. Allikas: Märjamaa valla koduleht*

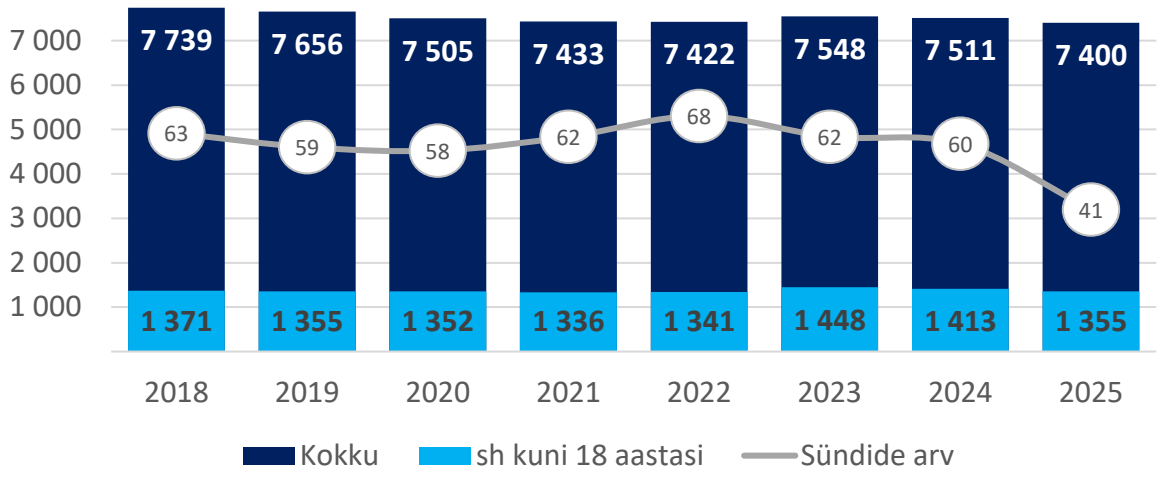
Piirkond	**Elanike arv**		**sh 18 ja nooremad**	
Haimre-Kasti piirkond	546	7%	107	7%
Konuvere-Paeküla piirkond	233	3%	49	3%
Laukna piirkond	301	4%	52	4%
Märjamaa alev	2432	33%	467	33%
Märjamaa piirkond	819	11%	202	14%
Sipa piirkond	412	6%	82	6%
Teenuse piirkond	130	2%	15	1%
Valgu-Velise piirkond	697	9%	138	10%
Varbola piirkond	617	8%	120	8%
Vigala osavald	1125	15%	186	13%
Kokku	**7400**		**1427**	



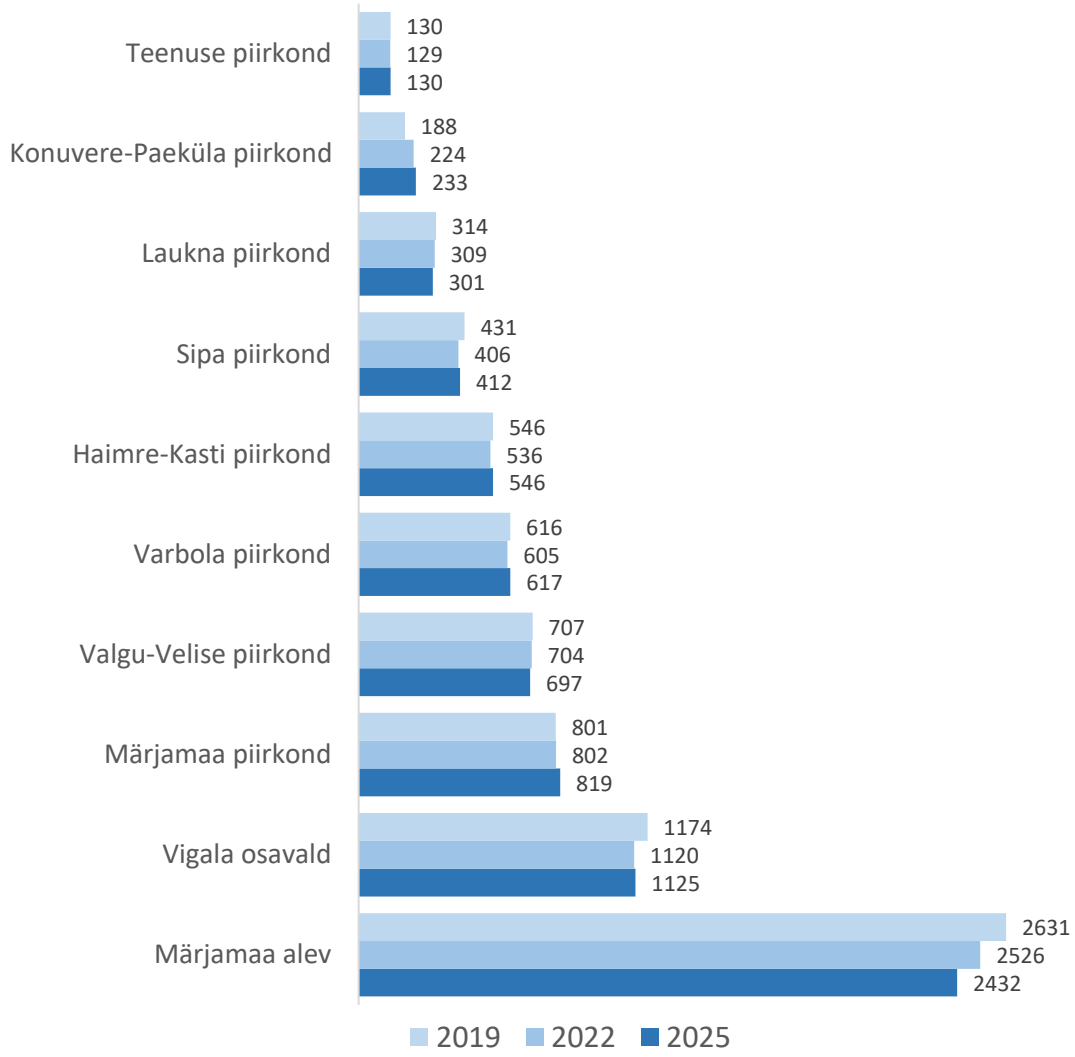
Joonis 1. *Märjamaa valla piirkonnad ja haridusasutused*

Märjamaa valla rahvaarv on püsinud stabiilne, kuid 2025. aastal on vallas sündinud laste arv järsult langenud (joonis 2). Rapla maakonnas ja kogu Eestis kiirenes sündimuse langus juba 2022. aastast alates.

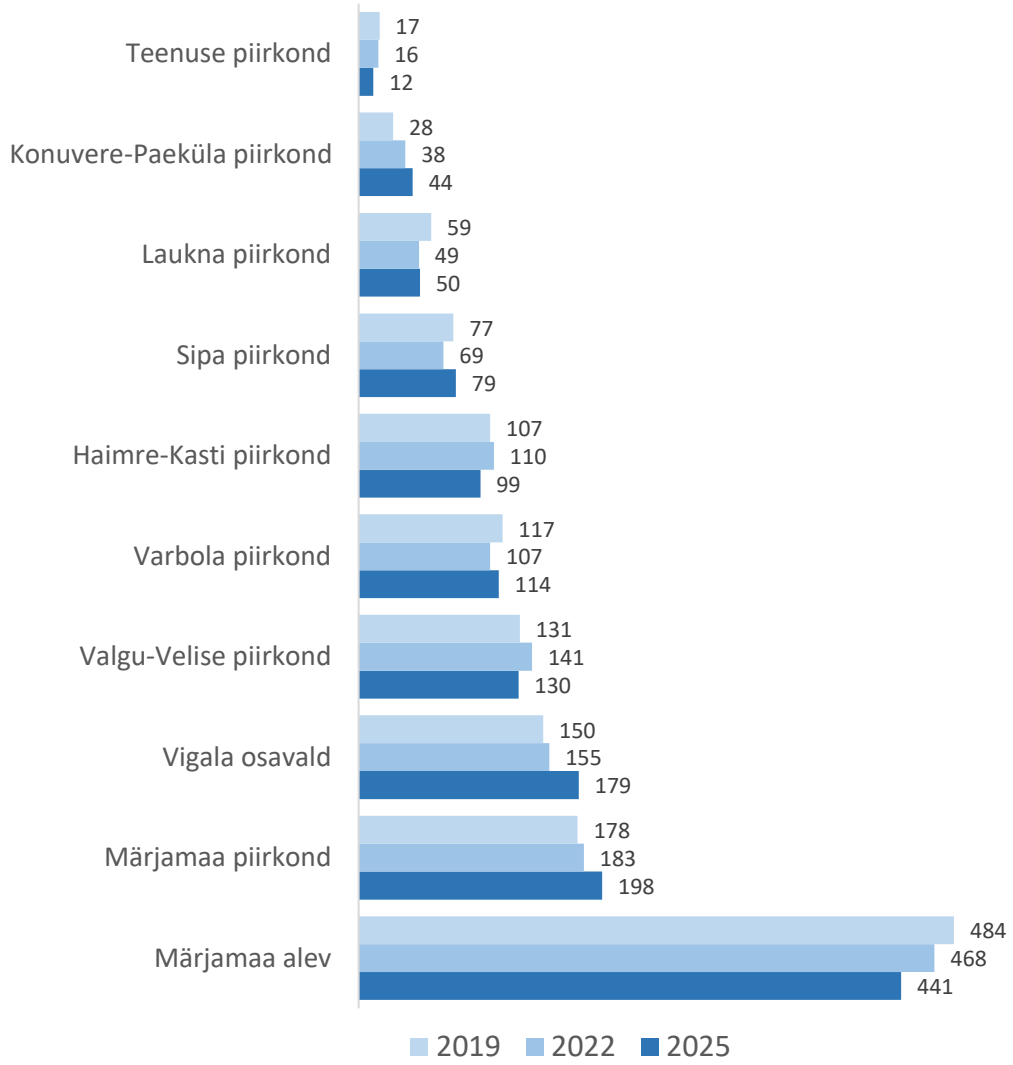
Piirkondade rahvaarv on viimastel aastatel püsinud stabiilsena, siiski tuleb märkida rahvaarvu languse trendi Märjamaa alevikus ja Laukna piirkonnas ning kasvu Konuvere-Paeküla piirkonnas (joonis 3). Haridusteenuste sihtrühma (kuni 18-aastased elanikud) on pilt üsna sarnane (joonis 4). Konuvere-Paeküla piirkonnas on noorte arv kiiresti kasvanud. Kasv on märgatav ka Märjamaa piirkonnas ja Vigala osavallas. Kiire noorte arvu kahanemine on toimunud niigi kõige väiksema noorte osakaaluga Teenuse piirkonnas (alla 10%, vallas keskmiselt 18%).



Joonis 2. *Märjamaa valla rahvaarvu ja elussündide trendid aastatel 2015-2023. Allikas: Märjamaa valla koduleht.*



Joonis 3. *Märjamaa valla piirkondade elanike arvu muutus 2019-2022-2025*

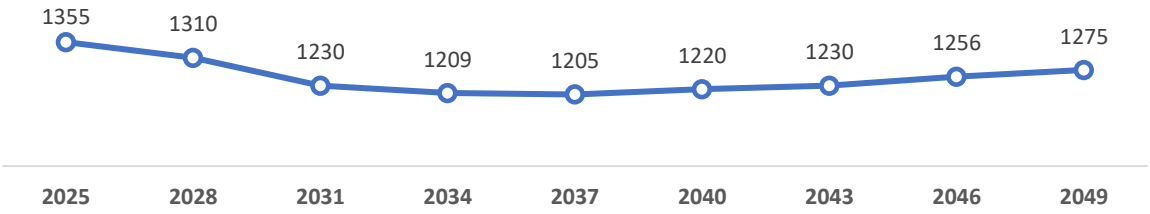


Joonis 4. *Märjamaa valla piirkondade kuni 18-aastaste elanike arvu muutus 2019-2022-2025*

1 Rahvastikuprognoos

Kasutatud rahvastikuprognoosi arvutusmudel põhineb Märjamaa valla kodulehel olevatel rahvaarvu andmetel ning Rändekalkulaatori (https://prognoos2024.ut.ee/) metoodikal. Ilma võimaliku sise- ja välisrände mõju arvestamata koostatud rahvastikupronoosi järgi väheneb Märjamaa valla rahvaarv aastani 2050 veidi kiiremini kui enamikus Eesti piirkondades. Näiteks väheneb prognoositav Eesti rahvaarv välisrännet arvestamata aastaks 2050 veidi enam kui 10% (Statistikamet, tabel RV085), kuid Märjamaa valla oodatav rahvaarvu vähenemine on 14% (7400-lt 6333-ni). Samas kuni 19-aastaste noorte arvu vähenemiseks aastaks 2050 kogu Eestis prognoositakse 23%, Märjamaa vallas ainult 6%. Üldiselt tuleb sellistesse prognoosidesse suhtuda küllalt kriitiliselt, sest isegi väikesed muutused parameetrites (näiteks sündimuskordaja võimalik muutumine) mõjutavad prognoosi tulemust väga oluliselt. Lisandub veel peaaegu täiesti prognoosimatu siserände mõju (üldiselt kiputakse eeldama, et jätkub ja võibolla isegi kiireneb inimeste äravool maapiirkondadest) ning välisrände korral lisandub küsimus kas migrandid on valmis ka suurematest linnadest väljapoole pikaajaliselt elama asuma.

Kuni 18-aastaste noorte arvu muutuse prognoos Märjamaa vallas baasstsenaariumi järgi (ilma rändeta) on esitatud joonisel 5 ja tabelis 2.



Joonis 5. *Kuni 18-aastaste noorte arvu muutus Märjamaa vallas aastani 2050 baasstsenaariumi järgi (ilma rändeta).*

Tabel 2. *Rahvastikuprognoos noorte vanusegruppide kaupa Märjamaa vallas aastani 2050 baasstsenaariumi järgi (ilma rändeta).*

	2025	**2030**	**2035**	**2040**	**2045**	**2050**
0-6 aastased	427	398	405	437	452	436
7-9 aastased	204	197	181	191	207	211
10-12 aastased	224	206	199	183	193	210
13-15 aastased	243	223	212	199	201	216
16-18 aastased	257	236	218	210	194	204
vallaelanikke kokku	**7400**	**7128**	**6888**	**6689**	**6510**	**6333**

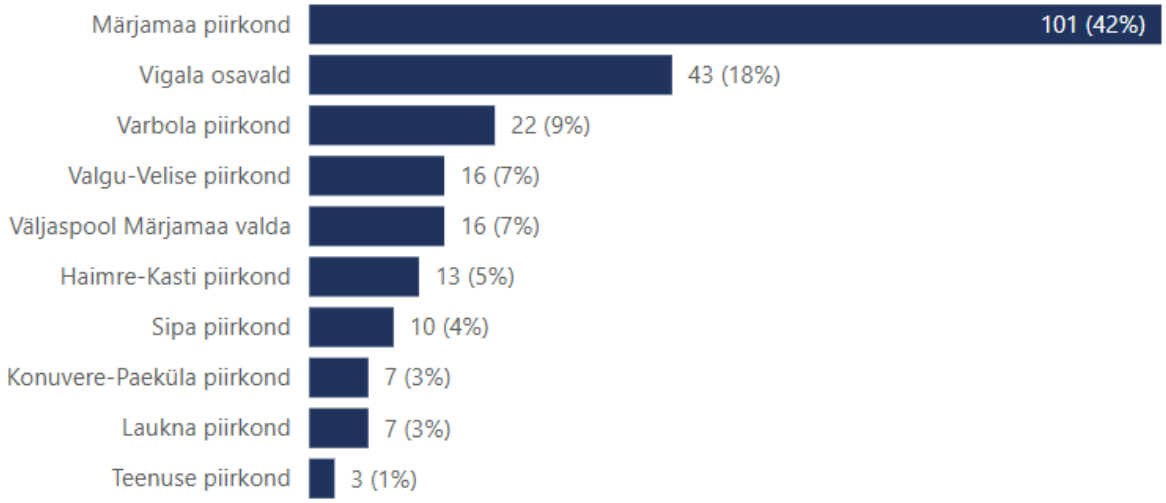
Negatiivsemate rändestsenaariumite korral võib rahvaarv nooremates vanusegruppides olla kuni 30% baasstsenaariumis prognoositust väiksem. Positiivse rändestsenaariumi eeldusteks võiksid olla eeskätt kõrgemapalgaliste töökohtade loomine piirkonnas ning ligipääsetavuse parandamine (eeskätt kiire transpordiühendus Tallinnaga ning kiire internetiühenduse ja kaugtöö võimaluste olemasolu). Teatavat positiivset mõju võib avaldada ja heal tasemel ja atraktiivsed haridusvõimalused võimalikult mitmekesistes valdkondades ja õppetasemetel. Siiski võib Märjamaa vallas isegi positiivse rändestsenaariumi korral oodata pigem rahvastiku vähememise peatumist või aeglustumist, mitte kasvu.

Vallasiseselt on tõenäoline teatav „valg-alevistumine“, so rahvaarv keskuse ja peamiste maanteede läheduses võib kasvada ning mujal kahaneda. Siingi omab kõige olulisemat mõju töökohtade olemasolu ja ligipääsetavus.

Teenusvajaduse osas võib kokkuvõttes hinnata, et laste arv pigem väheneb kuni aastani 2035 ja seejärel kas stabiliseerub või hakkab aegamööda tõusma. Vajadus lasteaiakohtade järele püsib stabiilsemana, kuid väiksemates põhikoolides võib õpilaste arv kergesti langeda alla kriitilise piiri, mis võib viia kooli pidamise kulud väljaspool vallakeskust väga kõrgele.

2 Lapsevanemate küsitluse tulemuste analüüs

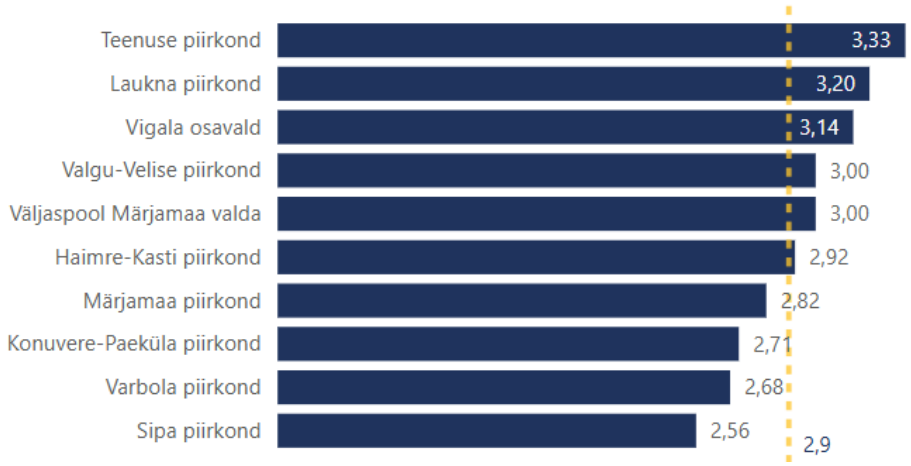
Küsitlusele vastanute seas oli kõige rohkem Märjamaa piirkonna elanikke (42%), järgneb Vigala osavald (18%) ja Varbola piirkond (9%). Teenuse piirkonna vastajad moodustavad vaid 1% kõigist vastanutest. 7% vastajatest oli väljaspool Märjamaa piirkonda (nt Tallinn, Rapla) (joonis 6).



Joonis 6. *Küsitlusele vastanute osakaal erinevates piirkondades (n=238)*

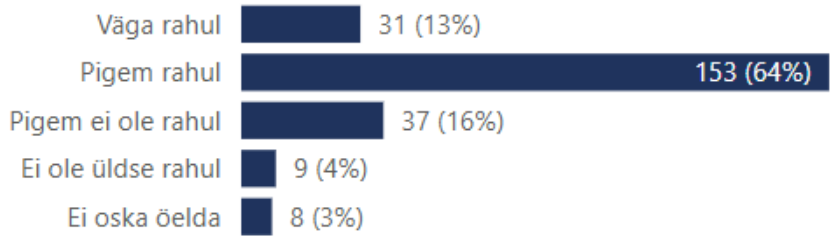
Rahulolu Märjamaa valla haridusvõrguga erineb piirkonniti, kuid hinnangute tõlgendamisel tuleb arvestada ka vastajate arvu erinevustega. Suuremates tõmbekeskustes, nagu Märjamaa, kus vastajaid oli oluliselt rohkem (42% vastajatest), kajastab tulemus mitmekesisemat arvamuste spektrit. Väiksemates piirkondades, kus vastajaid oli vähem, võivad hinnangud olla juhuslikumad ega pruugi peegeldada üldist rahulolu.

Lisaks ei piirdu väiksemate piirkondade elanikud ainult kohalike haridusasutustega, vaid kasutavad ka Märjamaa ja teiste keskuste haridusvõimalusi. (joonis 7)



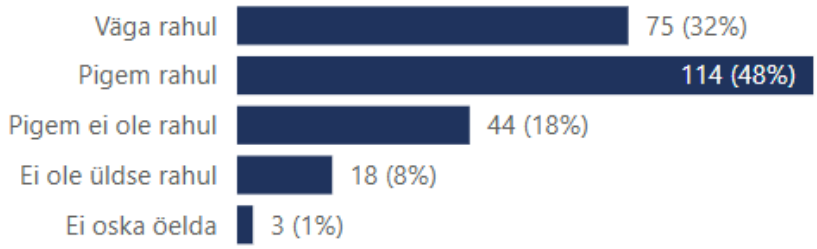
Joonis 7. *Rahulolu Märjamaa Haridusvõrguga piirkondade lõikes*

Vastanute hinnangud Märjamaa haridusvõrgule on valdavalt positiivsed – 77% vastajatest on kas väga või pigem rahul. Samas leidub ka kriitilisemaid arvamusi, kuna 20% vastanutest ei ole haridusvõrguga rahul. Lisaks jäi 3% vastajatest neutraalseks ega osanud oma rahulolu hinnata. (joonis 8)



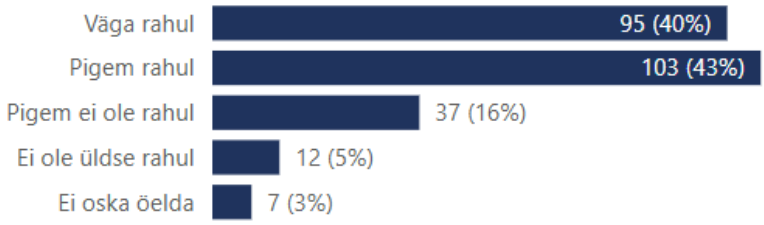
Joonis 8. *Küsitlusele vastanute rahulolu Märjamaa haridusvõrgu*

Joonisel 9 on toodud lapsevanemate rahulolu haridusasutustega, milles laps õpib. Üldine hoiak haridusasutuste osas on positiivne, 80% vastajates on haridusasutustega rahul. 26% lapsevanematest tunneb rahulolematus haridusasutuse suhtes.



Joonis 9. *Lapsevanemate rahulolu haridusasutustega*

Laste rahulolu haridusasutustega suures pildis kattub vanemate arvamusega (joonis 10).

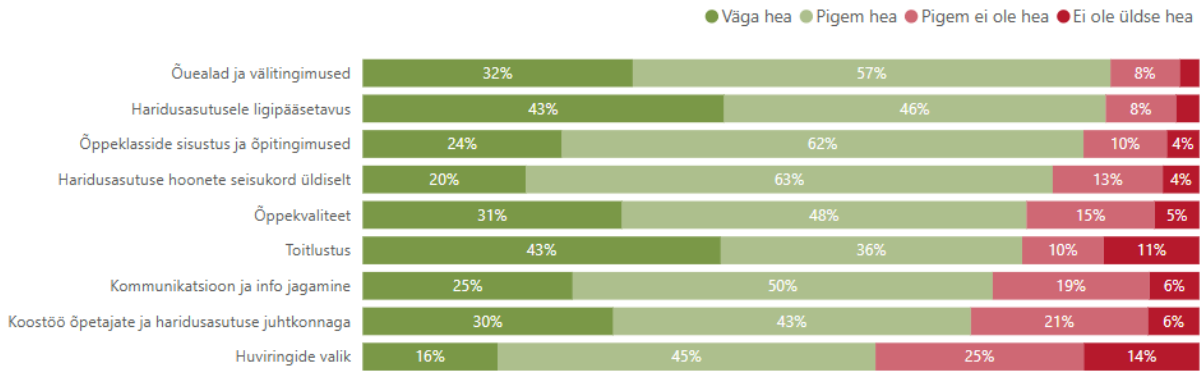


Joonis 10. *Laste rahulolu haridusasutustega.*

Hinnangud haridusasutuste tingimustele on valdavalt positiivsed, kuid erinevate valdkondade lõikes esineb ka rahulolematust. Õuealade ja välitingimuste ning haridusasutuste ligipääsetavust hinnati suhteliselt võrdselt, mõlemaid tingimusi pidas 89% vastajatest väga heaks või heaks, kriitilisema hinnangu andis 8% mõlema tingimuse vastajatest.

Õppeklasside sisustus ja õpitingimused said samuti valdavalt positiivset tagasisidet – 86% hindas neid väga heaks või heaks, samas kui 14% leidis, et need vajavad parandamist. Haridusasutuste hoonete üldist seisukorda pidas rahuldavaks 83%.

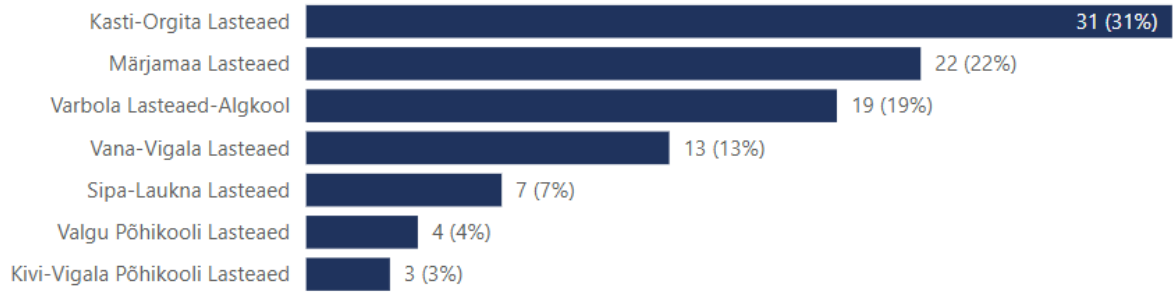
Mõnes valdkonnas esineb rohkem kriitikat. Huviringide valik on üks enim rahulolematust põhjustanud teemasid – 39% vastanutest ei pea seda piisavaks. Koostöö haridusasutuse juhtkonnaga valmistab muret 27% vastanutest ning kommunikatsiooni ja info jagamise osas leiab 25%, et see vajaks parendamist. Toitlustusega ei ole rahul 21% vastajatest, samas kui 79% hindab toitlustust positiivselt. (joonis 11)



Joonis 11. *Rahulolu haridusasutuste tingimustega*

Lasteaiad

Valla lasteaialaste vanematest vastajate seas on kõige rohkem esindatud keskuses või selle lähedal asuvad Kasti-Orgita Lasteaed (31%) ning Märjamaa Lasteaed Pillerpall (22%) ning Varbola Lasteaed-Algkool (19%). Neile järgneb Vana-Vigala Lasteaed (13,2%), samas kui väiksema osakaaluga on Sipa-Laukna Lasteaed (6,6%) ning Kivi-Vigala ja Valgu Põhikooli lasteaiarühmad (mõlemad 2,2%) (joonis 12).



Joonis 12. *Märjamaa valla lasteaialaste vanemate vastused (n=99)*

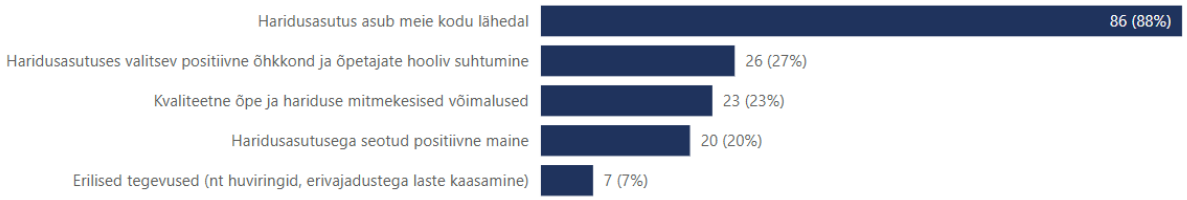
Lastevanemate rahulolu lasteaedadega on pigem kõrge (joonis 13).



Joonis 13. *Lapsevanemate keskmine rahulolu lasteaedade lõikes*

Lapsevanemate jaoks on lasteaia valikul kõige olulisem asukoht – 88% vastajatest märkis, et haridusasutuse lähedus kodule on määrav tegur. Lisaks peetakse tähtsaks lasteaia positiivset õhkkonda ja õpetajate hoolivat suhtumist (27%), kvaliteetset õpet ja mitmekesiseid võimalusi (23%) ning lasteaiaga seotud positiivset mainet (20%). Erilised tegevused, nagu huviringid ja erivajadustega laste kaasamine, on võrreldes teiste teguritega vähem olulised. (joonis 14)

Tulemused näitavad, et praktilised tegurid, nagu lasteaia asukoht, mõjutavad valikuid rohkem kui hariduse kvaliteediga seotud aspektid. See viitab sellele, et perede jaoks on igapäevaelu logistiline mugavus võtmetähtsusega.



Joonis 14. *Lapsevanemate peamised põhjused lasteaia valikul (n=98)*

Erinevate piirkondade lasteaiavalikud – millises lasteaias käiakse

Lasteaedade eelistustest piirkonniti selgub, et enamik vastajatest eelistab oma kodupiirkonna lasteaedu, kuid mõnes piirkonnas valitakse ka teise piirkonna haridusasutusi. Märjamaa piirkonnast 95% vastanutest on valinud Märjamaa lasteaiad, 5% kasutab teise piirkonna lasteaedasid. 100% oma piirkonna haridusasutust kasutavad Varbola ja Laukna piirkond, ning Vigala osavald. Vigala osavallas 81% vastajatest eelistab Vana-Vigala Lasteaeda, 19% on valinud Kivi-Vigala Põhikooli lasteaia. Piirkonnad - Teenuse, Haimre-Kasti ja Konuvere-Paeküla, kus haridusasutusi ei ole on valinud Märjamaa lasteaiad. Sipa piirkonnast käib 60% oma piirkonna lasteaias ja 40% Märjamaal. Valgu-Velise piirkonnas kasutab 75% vastajatest Valgu Põhikooli lasteaeda ja 25% on Märjamaa lasteaias. Väljastpoolt Märjamaa piirkonnas käiakse Märjamaa lasteaedadesse ja Varbola Lasteaed-Algkooli.

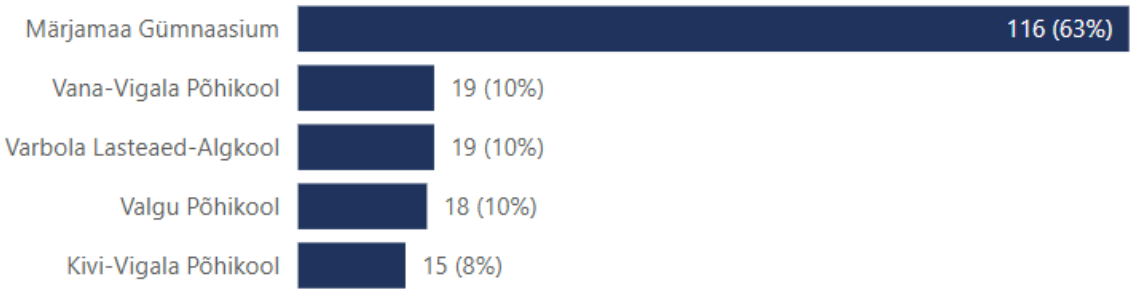
Koolid

Lapsevanemate rahulolu koolidega on üldiselt positiivne, kuid erinevused koolide lõikes on märgatavad (joonis 15).



Joonis 15. *Lapsevanemate keskmine rahulolu koolide lõikes*

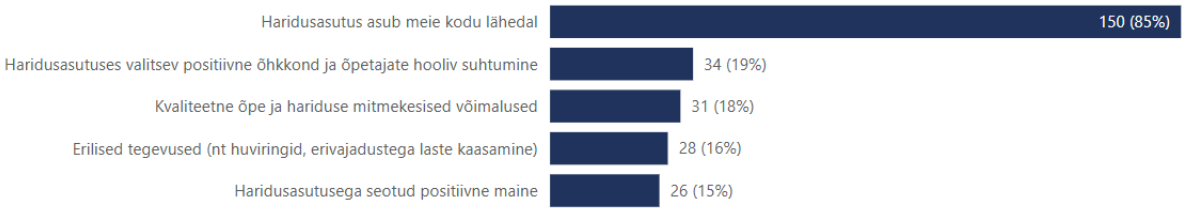
Kõige rohkem on vastajaid ka kõige suurema õpilaste arvuga kooli, Märjamaa Gümnaasiumi, lapsevanemate hulgas (63%). Oluliselt väiksema, kuid võrreldava osakaaluga järgnevad Vana-Vigala Põhikool (10%), Varbola Lasteaed-Algkool (10%), Valgu Põhikool (10%) ja Kivi-Vigala Põhikool (8%) (joonis 16).



Joonis 16. *Märjamaa valla koolilaste vanemate vastused (n=185)*

Lapsevanemate jaoks on peamiseks kriteeriumiks kooli valikul asukoht – 85% eelistas haridusasutust, mis asub kodule lähedal. Samuti hinnatakse koolis valitsevat positiivset õhkkonda ja õpetajate hoolivat suhtumist (19%) ning kvaliteetset õpet koos mitmekesiste võimalustega (18%). Erilised tegevused, nagu huviringid ja erivajadustega laste kaasamine, on tähtsad 16% peredele, samas kui kooli positiivset mainet peab oluliseks 15%. (joonis 17)

Need tulemused kinnitavad, et haridusasutuse valikul on perede jaoks praktilised tegurid, eelkõige asukoht, määrava tähtsusega. Hariduse kvaliteediga seotud aspektid on samuti olulised, kuid kaaluvad otsuse tegemisel vähem kui igapäevaelulised mugavused.



Joonis 17. *Lapsevanemate peamised põhjused koolide valikul (n=177)*

Erinevate piirkondade koolivalikud – millises koolis õpitakse

Piirkondades, kus on oma kool, eelistab enamik peresid kohalikku kooli. Märjamaa piirkonnas vastanute lastest õpib 92% Märjamaa Gümnaasiumis, samas kui väiksem osa (7%) on valinud Valgu Põhikooli. Vigala osavallas jagunevad eelistused kahe kooli vahel – 48% vastanutest õpib Vana-Vigala Põhikoolis ja 45% Kivi-Vigala Põhikoolis, samal ajal kui 7% on valinud Märjamaa Gümnaasiumi. Varbola piirkonnas õpib 76% vastanutest Varbola Lasteaed-Algkoolis, kuid 52% on valinud hoopis Märjamaa Gümnaasiumi. Valgu-Velise piirkonnas käib enamik õpilasi Valgu Põhikoolis (92%), Märjamaa Gümnaasiumis õpib 8% vastanutest.

Teistes piirkondades puudub oma kool, mistõttu peavad õpilased õppima mõnes teises piirkonnas. Haimre-Kasti piirkonna vastanutest 91% on valinud Märjamaa Gümnaasiumi ja 9% Vana-Vigala Põhikooli. Sipa, Konuvere-Paeküla ja Laukna piirkonnas elavad õpilased on samuti

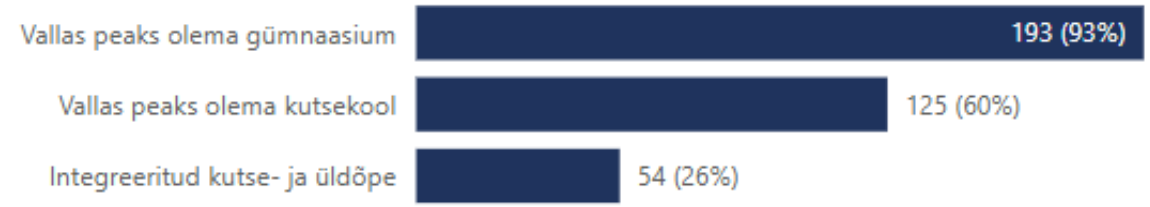
kõik valinud Märjamaa Gümnaasiumi. Teenuse piirkonnast pärinevad vastajate lapsed õpivad kõik Vana-Vigala Põhikoolis.

Väljastpoolt Märjamaa valda tulevad õpilased peamiselt Märjamaa Gümnaasiumisse (56%), kuid osa jaguneb ka teiste koolide vahel: 19% on valinud Vana-Vigala Põhikooli, 12,5% Varbola Lasteaed-Algkooli ja 12,5% Valgu Põhikooli.

Tulemused näitavad, et kui piirkonnas on oma kool, siis enamik peresid eelistab kohalikku haridusasutust. Piirkondades, kus kool puudub, on kõige sagedasem valik ootuspäraselt Märjamaa Gümnaasium.

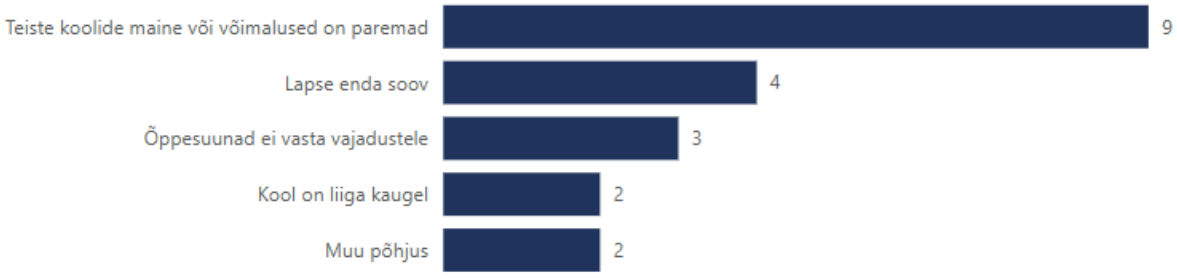
Küsimusele Märjamaa valla gümnaasiumi ja kutseõppe vajalikkuse kohta vastanute seas on enamik seisukohal, et vallas peaks olema gümnaasium (93%). Samuti peab märkimisväärne osa vastajatest oluliseks kutsekooli olemasolu (60%), mis viitab sellele, et keskhariduse kättesaadavust ja kutsehariduse võimalusi hinnatakse kõrgelt.

Lisaks toetab 26% vastanutest integreeritud kutse- ja üldõpet, mis näitab huvi paindlikuma hariduskorralduse vastu, võimaldades õpilastel ühendada akadeemilised ja praktilised teadmised ühes süsteemis. Kuigi enamik toetab haridusasutuste olemasolu, leidub ka vastajaid, kes ei pea seda vajalikuks. (joonis 18)



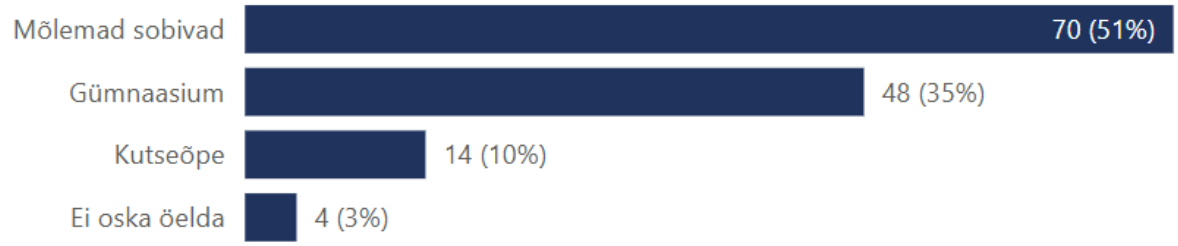
Joonis 18. *Vastanute arvamus keskhariduse ja kutseõppe kohta (n=208)*

Küsimusele: „Mis on peamised põhjused, miks laps ei eelista jätkamist Märjamaa gümnaasiumis?“, vastas 238 vastajast 13. Kõige rohkem valiti põhjuseks teiste koolide parem maine ja võimalused (9 vastajat). Muude põhjuste all toodi välja suhted nii õpetajate kui ka teiste õpilastega ja vähene paindlikkus valikainete valimisel. (joonis 19)

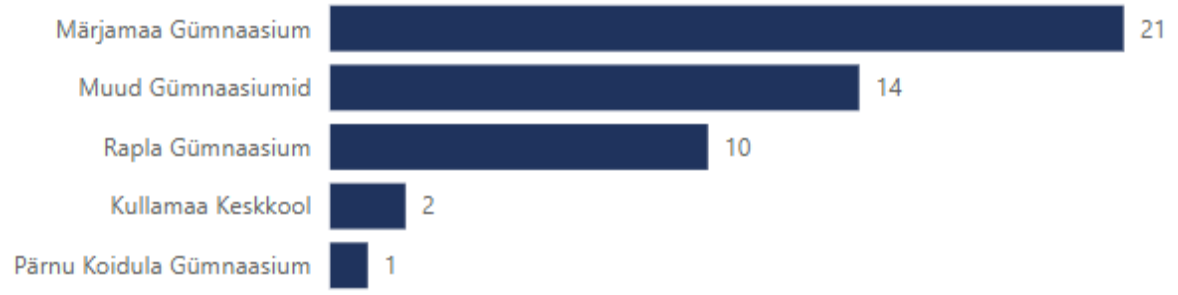


Joonis 19. *Põhjused haridustee mitte jätkamiseks Märjamaa Gümnaasiumis*

Lapsevanemate seast, kes vastasid küsimusele: „Milline on lapse jaoks parim valik pärast põhikooli?“ eelistab 52% paindlikkust ega pea vajalikuks last rangelt ühele kindlale haridusteele suunata. 35% vastanutest peab gümnaasiumi jätkamist oluliseks, samas kui 10% toetab kutseharidust. 3% vastanutest ei oska öelda, milline oleks parim valik. (joonis 20)



Joonis 20. *Parim haridusvalik pärast põhikooli – lapsevanemate hinnang (n=136)*

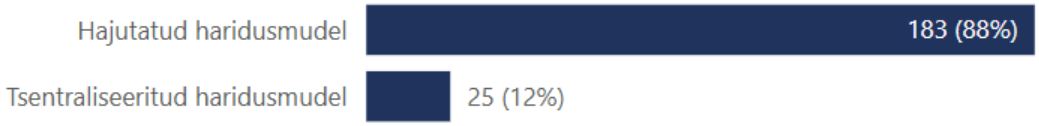


Küsimusele: „Millises gümnaasiumis võiks Teie laps õpinguid jätkata?“ vastas 48 inimest. Vastajate arvates on parim valik pärast põhikooli Märjamaa Gümnaasium, mida nimetas 21 vastajat. Rapla Gümnaasiumi peab heaks valikuks 10 vastajat. Väiksem osa vastajatest nimetas Kullamaa Keskkooli (2 vastajat) ja Pärnu Koidula Gümnaasiumi (1 vastaja). 14 vastajat eelistavad muid koole, välja toodi erinevaid Tallina, Tartu ja Pärnu koole, lisaks mainiti soovi panna laps kindla suunaga gümnaasiumisse (sport, kunst). (joonis 21)

Enamik vastajatest (77%) toetab hajutatud haridusmudelit, kus haridusasutusi on rohkem, klassid ja rühmad on väiksemad ning koolid ja haridusasutused asuvad kodule lähemal. Tsentraliseeritud haridusmudelit, kus haridusasutusi oleks vähem, kuid klassid suuremad ja rahastus parem, eelistab vaid 11% vastanutest.

Tulemused viitavad sellele, et kohalikud pered väärtustavad väiksemaid ja kogukondlikumaid õppeasutusi, kus lapsed saavad õppida kodu lähedal, isegi kui see tähendab suuremaid kulutusi ja keerukamat haldamist.

Jooni



Joonis 22. *Eelistatud haridusmudel Märjamaa vallas (n=208)*

3 Fookusgrupi intervjuude kokkuvõte

3.1 Haridusasutuste personal, õpilased ja koolikülastuste ülevaade

Sipa-Laukna Lasteaed

2024/2025. õppeaasta seisuga käib Laukna lasteaias 16 last. Lasteaias on liitrühm, kuid igapäevaselt on tööl kolmeliikmeline meeskond, mis võimaldab tegevusi jagada: osa tegevusi tehakse koos, osa väiksemates gruppides eraldi.

Tugispetsialistide kättesaadavus on piiratud. Eripedagoog käib valla poolt juba teist aastat, kuid piiratud rahaliste võimaluste tõttu ei ole võimalik kaasata teisi tugispetsialiste. Sipa lasteaia personal koosneb valdavalt kohalikest elanikest, samas kui Laukna lasteaias on õpetajate ja õpetaja-abide seas ka töötajaid Lääne-Nigula vallast.

Lapsevanemad on väga aktiivselt kaasatud lasteaia tegevustesse. Käesoleval aastal käib rühmas palju 2–3-aastaseid lapsi, mistõttu on vanemad kaasas nii väljasõitudel kui ka osalevad aktiivselt ühisüritustel. Lapsevanemad on koostööaltid ning aitavad heakorratöödel ja muudel ühistes ettevõtmistes.

Enamik lapsi jätkab kooliteed Kullamaal – see on kujunenud aastate jooksul tavapäraseks suunaks. Mõned lapsed lähevad ka Märjamaale, kuid neid on vähem. Kõige kaugem punkt, kust lapsi Laukna lasteaeda tuuakse, asub umbes 10 km kaugusel, kuid enamik lapsi elab siiski lähikonnas. Koolitransport puudub – lapsed tuuakse lasteaeda oma transpordiga.

Laukna lasteaias ruumipuudust ei esine ning hoone kütmine toimub katlamaja kaudu. Kuigi katuse vahetamine on vajalik, viidi eelmisel aastal edukalt läbi pööningu soojustamine, mille tulemusel paranes hoone energiamärgis F-klassilt E-klassile. Samuti on uuendatud põrandakate. Hoone peamiseks puuduseks on asjaolu, et see ehitati kiiresti ja võimalikult lihtsate vahenditega. Põranda alla ei paigaldatud toona mingit soojustust, mistõttu on põrandad jahedad. Siiski on üks osa põrandast hiljuti välja vahetatud ning sellele osale paigaldati ka soojustus.

Õppevahendite jaoks on eelarves raha olemas ning õpetajate ideed on alati oodatud – neid vaadatakse ühiselt üle ja hinnatakse, kas on võimalik vajalikud vahendid soetada. Soetatud on lasteaiale vajalikud tahvelarvutid, projektorid, robotid jms.

Märjamaa Lasteaed Pillerpall

2024/2025. õppeaasta seisuga töötab Märjamaa Lasteaias Pillerpall kokku 13 õpetajat, sealhulgas liikumisõpetaja ja muusikaõpetaja, 6 õpetaja assistenti ning 1 abiõpetaja. Lisaks kuuluvad personali hulka direktor, õppejuht, majandusjuhataja, logopeed ja kokk. Lasteaias on kokku kuus rühma.[1]

Tugispetsialistide kättesaadavus on hea – lasteaias töötab täiskohaga logopeed ning lisaks on meeskonnas logopeediharidusega õpetaja. Kuigi eripedagoogi hetkel ei ole, toetab lapsi vajadusel abiõpetaja. Õpetajate puudust ei esine ning enamik personali elab Märjamaal või selle lähiümbruses.

Asutuse juhtkond, õpetajad ja majandusjuhataja toimivad hea meeskonnana, kus koostöö on sujuv. Jälgitakse pidevalt erinevaid rahastusvõimalusi, et soetada vajalikke uusi vahendeid.

[1] Märjamaa Lasteaed Pillerpall. (i.a). https://xn--mrjamaalasteaedpillerpall-lec.ee/

Koostöö lastevanematega toimub igapäevaselt, enamasti läbi rühmade ja suhtluse õpetajatega. Hoolekogu töötab samuti. Kohtade nappus on probleem, sest soovijaid on rohkem kui kohti. Rühmadesse tulevad lapsed üle kogu valla.

Hoone on avar ning võimaldab mitmesuguste ürituste korraldamist. Suuremate pidude, näiteks lõpupidude puhul, võib siseruumist siiski väheseks jääda – sellisel juhul on üritusi korraldatud õuealal, mis pakub sobiva alternatiivi. Investeeringuvajadusi kogutakse kord aastas ning asutus esitab oma ettepanekud vastavalt kehtivale eelarveperioodile. Uute ideede esitamine on võimalik ka arengukava muudatuste raames.

Rühmade kujundamisel ei ole alati võimalik järgida ranget vanuselist jaotust, mistõttu tuleb lähtuda paindlikest lahendustest vastavalt laste arvule ja vajadustele. Mängu- ja õppevahendid liiguvad vajaduspõhiselt rühmade vahel – näiteks rühma lõpetamisel antakse vahendid edasi järgmistele vanuserühmadele.

Kasti-Orgita Lasteaiad

Kasti-Orgita Lasteaial on kaks maja: üks asub Orgital ja teine Kasti külas. 2024/2025. õppeaastal töötab lasteaias kokku viis rühma – neli Orgital ja üks Kasti majas. Kokku töötab 10 õpetajat, sealhulgas liikumisõpetaja ja muusikaõpetaja, 5 õpetaja assistenti ja 2 abiõpetajat. Lisaks töötab lasteaias direktor (kes täidab ka HEV-koordinaatori rolli), õppejuht ja eripedagoog.[2]

Lasteaedade personal on valdavalt kohalik. Kasti majas töötab üks eripedagoogilise haridusega õpetaja ning mõlemas majas käib sotsiaalosakonna määratud tugiisik kaks korda nädalas, mis katab praeguse vajaduse. Varasem sobitusrühm Kastis on suletud, kuid vajadusel ollakse valmis see taas avama. Õpetajate meeskond on stabiilne ja pikaajalise staažiga, mis toetab tugevat ja ühtset õpikeskkonda.

Orgita lasteaed tegutseb viie rühmaga. Ruumid on hästi ära kasutatud. Majandus- ja remonditööd tehakse suures osas oma jõududega, mis aitab hoida kokku valla kulusid. Mänguväljakuid ja muud keskkonda hooldatakse iseseisvalt, samuti ka väiksemate asjade, nagu puhkenurga või tehnikaseadmete korrashoiu osas, näeb personal palju vaeva, et asjad toimiksid ka siis, kui uue varustuse jaoks vahendeid napib.

Orgita hoone on vananenud ja vajaks uuenduskuuri – torustik, küttesüsteem ja mõni ruum on ajale jalgu jäänud. Ka pesuruumid, katlamaja ja katus vajavad tähelepanu. Ehkki töötajad on leidnud nutikaid viise igapäevaste probleemide lahendamiseks ja otsinud toetust projektide kaudu, ei ole kõik vajalikud uuendused oma jõududega teostatavad.

Vana-Vigala Lasteaed

2024/2025. õppeaastal on Vana-Vigala Lasteaias üherühmaline liitrühm, mis tegutseb neljast ühendatud korterist koosnevas hoones. Ruumikasutus on lasteaias hea, kasutatakse kõiki kohti ära – ka näiteks vaheruumideks või meisterdamiseks. Ruumide kasutus on paindlik ja pidevas muutumises. Algselt loodi lasteaed ajutise lahendusena Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli töötajate laste jaoks, kuid tänaseks on see tegutsenud juba 56 aastat. Enamik siinseid lapsi jätkab haridusteed Vana-Vigala Põhikoolis, kuigi mõned valivad ka Kivi-Vigala Põhikooli – see sõltub sageli vanemate töökohtadest. Kuigi piirkonnas on olemas erinevad valikuvõimalused, peetakse siiski oluliseks, et lapsed jääksid õppima oma koduküla.

[2] Kasti-Orgita Lasteaed. (i.a). https://kastiorgita.ee/

Lasteaias puudub logopeed – viimase kolme aasta jooksul pole seda teenust pakutud, kuigi vajadus on märgatavalt kasvanud. Samuti ei ole lasteaias töötanud teisi tugispetsialiste. Kõik õpetajad on kohalikud ja kvalifitseeritud.

Toitlustuse korraldus on hetkel lahendatud koostöös Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooliga, kust toitu tuuakse. Koostööd tehakse aktiivselt ka Vana-Vigala Põhikooliga. Lapsed ja õpetajad osalevad vastastikku üritustel, käiakse kontsertidel ja etendustel.

Lasteaia tegevuses tehakse tihedat koostööd lastevanematega. Kui midagi vajab parandamist, leitakse sageli kiire ja praktiline lahendus just kohalike lapsevanemate abiga – näiteks tuleb appi isa, kes oskab vajaliku töö ära teha. Emad panustavad aktiivselt ürituste korraldamisse, sageli pakkudes ise oma abi.

Varbola Lasteaed-Algkool

2024/2025. õppeaastal töötab Varbola algkoolis kokku seitse õpetajat, kellest üks on direktor. Lisaks kuuluvad kooli meeskonda haridustehnoloog ning logopeed-eripedagoog. Üks õpetajatest töötab ühtlasi eripedagoogina ja täidab HEV-koordinaatori rolli.[3] 2024/2025. õppeaastal õpib algkoolis kokku 12 õpilast esimeses kooliastmes [4].

Klassiruumid on ümberkujundatud liitklasside vajadusi arvestades ning koolis on spetsiaalselt eraldatud ruumid õpiabi ja individuaalse toe pakkumiseks. Õpetamine on paindlik ja tugevalt erivajadusi arvestav: tugispetsialistid teevad tihedat koostööd õpetajatega ning individuaaltunde viiakse läbi vastavalt lapse võimetele ja vajadustele. Tehnoloogilist tuge pakuvad projektorid ja tahvelarvutid. Meediaõpetust ja arvutikasutuse oskusi arendatakse süsteemselt juba alates esimesest klassist. Tänu hilisele koolipäeva algusele (kell 9) ja kogukondlikule lähenemisele tunnevad paljud pered end selles koolis toetatuna.

2024/2025. õppeaastal töötab Varbola lasteaias kokku 3 õpetajat, sealhulgas muusikaõpetaja, 1 õpetaja assistent ja 3 abiõpetajat. Lisaks töötab lasteaias direktor, haridustehnoloog, eripedagoog ja HEV koordinaator ning tugispetsialist eripedagoog-logopeed. Lasteaias on kokku 2 rühma. [5] Rühmaruumid on valgusküllased ja piisavalt avarad, olemas on ka sobivusrühma loomiseks valmis ruumid, mis vajavad vaid minimaalseid kohandusi. Lasteaia õueala on hiljuti uuendatud – rajatud on uus aed ja mänguala, mis toetab laste liikumist ja turvalisust.

Kokkuvõttes on Varbola Lasteaed-Algkooli ametikohad on täidetud. Tugispetsialistide olukord on hea – logopeed käib kaks korda nädalas, eripedagoog on majasisene spetsialist. Personal on valdavalt kohalik, välja arvatud liikumisõpetaja.

Kivi-Vigala Põhikool ja Lasteaed

2024/2025. õppeaastal töötab Kivi-Vigala Põhikoolis 8 õpetajat ja direktor. Õpetajate ametikohad vastavad kokku viiele täiskohale sh osad õpetajad on osalise koormusega[6]. Kolmes kooliastmes õpib kokku 33 õpilast [4].

Koolis tugispetsialiste ei ole, kuid üks töötaja täidab HEV-koordinaatori ülesandeid. Kõik õpetajad on kohalikud. Koolis valitseb tugev kogukonnavaim ning koostöö lastevanematega on aktiivne.

---

[3] Varbola Lasteaed-Algkool. (i.a). https://varbolakool.ee/
[4] Haridus- ja Teadusministeerium. (i.a). Haridussilm, https://haridussilm.ee/ee/tasemeharidus/oppetasemed/yldharidus/opilased-ja-oppeasutused
[5] Varbola Lasteaed. (i.a). https://varbolalasteaed.ee/
[6] Kivi-Vigala Põhikool. (i.a). https://kivi-vigala.edu.ee/et

Lapsevanemad panustavad kooliellu märkimisväärselt – viiel lapsevanemal on oma roll MTÜ kaudu ning kogukond tervikuna toetab kooli igakülgselt.

Koolis viiakse läbi vaimse tervise programm, mille elluviimiseks saadi 10 000 euro suurune toetus. Kooli võimla on suur ning seal nähakse võimalust luua rohkem kogukonnakeskuse funktsioone. Koolil on köök, kus pööratakse suurt tähelepanu toidu kvaliteedile ja vastavusele kehtivatele toidustandarditele. Lisaks igapäevasele koolitoitlustusele pakub köök ka catering-teenust, valmistades toitu kohalikele ettevõtetele.

Õpilastransport on hästi korraldatud – koolil on oma koolibuss, mis tagab ligipääsu haridusele ka kaugemalt tulijatele.

2024/2025. õppeaastal käib Kivi-Vigala Lasteaias kokku 18 last. Kõik soovijad on saanud lasteaiakoha. Toitlustus toimub koostöös kooliga, kust toidud tuuakse lasteaeda. Ruumi jätkub ning see loob lastele mitmekülgseid võimalusi igapäevategevusteks.

Valgu Põhikool ja Lasteaed

2024/2025. õppeaastal töötab Valgu Põhikoolis 15 õpetajat. Kolmes kooliastmes õpib kokku 57 õpilast [4]. Kool ja lasteaed tegutsevad ajaloolises mõisahoones. Õpilaste arv on aastate jooksul kõikunud, kuid praegu püsib stabiilselt ligi 60 juures.

Õppetöö toimub liitklassides, kus püütakse klassid võimalusel lahus hoida; teatud ainetes on ühendatud ka kuni kolm klassi. Aineõpet korraldatakse paindlikult, et tagada tõhus õppeprotsess. Mitmed õpetajad töötavad paralleelselt mitmes koolis ning enamik neist elab väljaspool piirkonda. Kuigi mõned õpetajad ei vasta täielikult formaalsetele kvalifikatsiooninõuetele, saavad nad oma tööülesannetega hästi hakkama. Õpetajatele ei pakuta sõidukompensatsiooni ega muid täiendavaid töösoodustusi.

Koolis pakutakse mitmekülgseid huvitegevusi, sealhulgas liikumisring, muusika, rahvatants, maadlus, loovusring, robootika ja tüdrukute tehnoloogiaring. Pärast põhikooli suunduvad õpilased edasi kutseõppeasutustesse (nt Pärnu, Haapsalu) või gümnaasiumisse. Enamik õppureid pärineb kohalikust piirkonnast, sh Märjamaalt ja ümberkaudsetest küladest. Koolibussid teenindavad mitut suunda.

Koostöö teiste koolidega toimub peamiselt Märjamaa suunal – osa õpilasi on siirdunud väiksemasse koolikeskkonda Valgule, teised jätkavad suuremas Märjamaa koolis. Koolis õpivad HEV-õpilased, kellele koostatakse individuaalsed õppekavad; tuge pakuvad valla logopeed ja regulaarselt kooli külastav sotsiaalpedagoog. Tihe koostöö toimub ka kohaliku raamatukoguga, mida õpilased sageli külastavad.

2024/2025. õppeaastal töötab Valgu Lasteaias 2 õpetajat ning lasteaias käib 18 last. [7] Lasteaias on kaks rühma ning vajadusel on võimalik vastu võtta lisalapsi, kui ruumivõimalused seda võimaldavad. Mõnel aastal ületab huvi olemasolevate kohtade arvu, kuid sellistel puhkudel püütakse leida sobiv lahendus kõigile soovijatele.

[7] Haridus- ja Teadusministeerium. (i.a). Haridussilm, https://haridussilm.ee/ee/tasemeharidus/haridustootajad/opetajad

Vana-Vigala Põhikool

2024/2025. õppeaastal töötab Vana-Vigala Põhikoolis kokku 19 õpetajat, direktor, majandusjuhataja, sotsiaalpedagoog, juhiabi/õppetöö korraldaja, huvijuht, psühholoog ning 4 õpilaskodu töötajat. [8] Koolis õpib kokku kolmes kooliastmes 79 õpilast [4], kellest umbes pooled on kohalikud ja pooled mujalt.

Tugispetsialistide vajadus on suur. Koolis töötab 0,5 kohaga sotsiaalpedagoog ja 0,5 kohaga eripedagoog valla sotsiaalosakonna kaudu. Psühholoogi ei ole suudetud leida – teenust ostetakse sisse, mis on kulukas ja ebapiisav. Suur osa personalist on kohalik, kuid mõned õpetajad käivad kaugemalt. Kaadrivoolavust ei ole, kuid osa õpetajatest alles omandab kvalifikatsiooni.

Kool tegutseb ajaloolises mõisahoones, mille ülalpidamine on kallis. Viimaste aastate jooksul on tehtud suuremaid investeeringuid (nt küttesüsteem, aknad, võimla fassaad), kuid mitmed sisetööd, sealhulgas kanalisatsioon ootavad lahendust.

Kool kasutab Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli õpilasikodu, et majutada kaugemalt pärit õpilasi. Õppetöö toimub tihedas koostöös kohaliku kutsekooliga, näiteks tuleb ka õpilaste toitlustus kutsekoolist. Koolimaja ei täida üksnes haridusasutuse rolli, vaid on ka aktiivne kogukonnakeskus. Hoone ruume renditakse kohalikele üritusteks, toimuvad kontserdid, loengud ja koolitused koostöös erinevate MTÜ-dega.

Märjamaa Gümnaasium

2024/2025. õppeaastal töötab Märjamaa Gümnaasiumis 60 õpetajat. Lisaks kuuluvad kooli personali hulka direktor, majandusjuhataja, huvijuht, kaks õppelajuhatajat ja haridustehnoloog. Tugispetsialistidena on koolis ametis sotsiaalpedagoog, eripedagoog, HEV-koordinaator (HEVKO) ja kooliõde [9]. Kolmes kooliastmes õpib kokku 459 õpilast ning gümnaasiumis 95 õpilast [10].

Enamik õpetajatest on kohalikud või seotud piirkonnaga. Nooremaid õpetajaid kaasatakse juba varakult, et toetada nende kvalifikatsiooni omandamist. Suurem osa õpetajatest on keskealised või vanemaealised. Täiendav tugi on vajalik ka õpetajatele, eelkõige seoses üleminekuga eestikeelsele õppele (Ukraina õpilase õpetamisel).

Koolikülastusest selgus, et koolihoone on ruumikas, õppetööks hea. Küll on puudu spetsialiseeritud klassiruumidest. Endist võimlat on plaanis kohandada Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli tarbeks ning hoone teisele korrusele on kavandatud ümberehitus. Koolil ühendus uue spordihoonega, mida kasutatakse kehalise kasvatuse tundideks ning kahe eraldi spordiruumi hoidmine ei ole majanduslikult otstarbekas.

Hoone soojustus ja ventilatsioonisüsteem vajaksid uuendamist. Raamatukogu on kasutusel ning vajadusel on selle ruume võimalik lisaks rakendada. Ukraina õpilaste integreerimine toimub aktiivselt, selleks on olemas eraldi eesti keele õpetaja. Umbes 25 Ukraina last õpib praegu koolis.

---

[8] Vana-Vigala Põhikool. (i.a). https://www.vana-vigala.edu.ee/et
[9] Märjamaa Gümnaasium. (i.a). https://mgn.ee/et
[10] Haridus- ja Teadusministeerium. (i.a). Haridussilm, https://haridussilm.ee/ee/tasemeharidus/oppetasemed/yldharidus/opilased-ja-oppeasutused

Märjamaa Noortekeskus

Märjamaa Noortekeskusesse tulevad noored tavapäraselt pärast koolipäeva lõppu. Keskuses on loodud võimalused koolitööde tegemiseks ning noorsootöötajad on valmis noori vajadusel toetama ja abistama.

Noortekeskuses töötab kaks noorsootöötajat, kuid hetkel on üks ametikoht täitmata. Alates 2025. aastast asub sellele ametikohale tööle uus töötaja, kes on ise noortekeskuse tegevustest sirgunud ning õpib Tallinna Ülikoolis noorsootööd.

Noorsootöös peetakse oluliseks järjepidevust ja keskendumisvõimet. Kuna koolipäevad väsitavad noori, ei pruugi nad alati süveneda keerukamatesse tegevustesse. Seetõttu pakub noortekeskus paindlikke võimalusi tegutsemiseks vastavalt noorte enesetundele ja huvidele. Populaarseteks tegevusteks on legodega ehitamine, pillimäng ning robootikaga tegelemine.

Märjamaa Noortekeskus asub mitmeotstarbelises hoones, kus on eraldatud ruumid erinevate tegevuste jaoks. Esimesel korrusel paiknevad puhkeruum ja köök, teisel korrusel toimuvad pigem juhendatud ja suunatud tegevused. Hoone on kujundatud noortepäraseks koostöös noortega endiga – näiteks on seintel noorte loodud maalingud, mis loovad koduse ja kaasava keskkonna.

Märjamaa Muusika- ja Kunstikool

2024/2025. õppeaastal töötab 17 õpetajat, kellest ainult 5 on kohalikud. Ülejäänud käivad Raplast ja Tallinnast. Sõidukompensatsiooni ei ole. Uute õpetajate leidmine on keeruline, eriti kui vanemad õpetajad pensionile jäävad. Õpilasi on kokku 107, kes õpivad kunsti- või muusikaerialal.

Ülejäänud õpetajad käivad tööle Raplast ja Tallinnast. Enamiku õpetajate koormus on väike ning hetkel ei pakuta neile sõidukompensatsiooni. Uute õpetajate leidmine on keeruline, eriti arvestades, et mitmed staažikad õpetajad on lähiaastatel jõudmas pensioniikka. See seab kooli personalipoliitika osas lisasurve alla. Koolis õpib 2024/2025. õppeaastal kokku 107 õpilast, kellest osa omandab haridust kunsti- või muusikaerialal.

3.2 Uute õpetajate värbamine

Fookusgrupi intervjuust haridusasutuste juhtidega selgus, et uute õpetajate värbamine on Märjamaa valla haridusasutuste jaoks keeruline protsess. Õpetajate värbamine toimub sageli otsekontaktide kaudu, sh uued töötajad leitakse ühiste tutvuste või soovituste põhjal. Tõdeti, et kohati toimub värbamine ka „üleostmise“ või meelitamise teel. Värbamisprotsessis mängivad olulist rolli isiklikud kontaktid ja tutvused.

Haridusasutused pööravad tähelepanu õpetajate ja tugispetsialistide järelkasvu kujundamisele. Kui koolil on infot, et keegi on huvitatud õpetajakutse omandamisest, püütakse temaga varakult kontakti luua. Samamoodi kaasatakse Märjamaa Noortekeskuse igapäevatöösse noori, keda huvitab noorsootöö, pakkudes neile võimalust valdkonnaga tutvuda ja kogemusi omandada. Lisaks märgiti, et maapiirkond pakub häid tingimusi laste kasvatamiseks, mis võib olla noortele peredele lisamotivatsiooniks maale tööle asumisel.

Palju mängivad rolli tutvused, et kui on teada, et keegi plaanib midagi õppida, siis kohe üritatakse võimalusest kinni haarata. (FG 1)

Sama rõhutati ka vallapoolsete spetsialistide fookusgrupi intervjuus, kus toodi esile, et vald on pakkunud stipendiume inimestele, kes asuvad õppima tugispetsialistideks, näiteks eripedagoogika, kaasava hariduse või logopeedia valdkonnas. Eesmärk on toetada nende õpinguid ning luua eeldused, et nad pärast õpingute lõpetamist valla haridusasutustes tööle asuksid.

Haridusasutuste juhid leidsid, et õpetajate leidmine ja hoidmine on mitmel põhjusel keeruline. Üheks oluliseks väljakutseks on õpetajate töö mitmes koolis korraga – paljud õpetajad jagavad end erinevate asutuste vahel, mis mõjutab nende kuuluvustunnet ja seotust ühe kindla kooliga.

Õpetajad käivad nii mitmes kohas, et need, kes kogu aeg sõidus on, tunnevad, et nad ei kuulugi kuhugi. Ta on sõitev õpetaja. (FG 1)

Fookusgrupi intervjuust selgus, et näiteks Vana-Vigala Põhikoolis kuulutatakse igal kevadel välja konkurss vabadele ametikohtadele, kuna paljud õpetajad töötavad tähtajaliste lepingutega. Õpetajate leidmist raskendab ka asjaolu, et koolis õpib mitmeid erivajadustega lapsi, mis toob kaasa täiendava töökoormuse. Mõningaid ametikohti tuleb täita olemasolevate töötajate arvelt, kuna sobivaid uusi kandidaate ei õnnestu leida.

Samas tuleb arvestada, et meil on palju ka erivajadustega lapsi, kellega on raske hakkama saada ning kõigile see ei sobi. (FG 1)

Teatud ainete puhul on õpetajate leidmine eriti keeruline. Näiteks toodi esile raskused vene keele õpetaja leidmisel – samas on väiksemates koolides kohustus pakkuda mitut B-võõrkeele valikut, mis seab lisapiiranguid ja loob personalipoliitikas pingeid. Mainiti, et noored õpetajad ei ole sageli valmis töötama liitklassidega või liitrühmadega. On esinenud ka olukordi kui õpetajtöö proovitakse lühiajaliselt ära, kuid peagi lahkutakse põhjendusega, et töö iseloom lihtsalt ei sobi.

3.3 Kaasaegne õpikäsitus ja uuenduslikud lahendused

Märjamaa valla lasteaedades viiakse läbi projektõpet, mida peetakse tõhusaks ja väärtuslikuks metoodikaks laste arengu toetamisel. Projektõpe võimaldab lastel aktiivselt osaleda õppetegevustes, lähtudes nende isiklikest huvidest ja kogemustest. Rõhutati, et selline lähenemine muudab õppeprotsessi nähtavaks nii lastele endile kui ka nende vanematele. Projektid lähtuvad küll riiklikust õppekavast, kuid loovad samas paindliku ja kaasava õpikeskkonna, mis toetab laste loomulikku uudishimu ja avastussoovi.

Lapsed toovad ise esile teemad, mis neid huvitavad ja õpetaja ülesanne on siduda need teemad õppekavas ettenähtud õpieesmärkidega. See nõuab õpetajalt loovust, põhjalikke teadmisi ja oskust. Mõni projekt läheb hästi, mõni ei lähe vedama. Samas tehakse ka koostööd lastevanematega. (FG 1)

Leiti, et projektõpe on oluliselt tulemuslikum, kui rühmas töötavad pedagoogid, kellel on vastavad teadmised ja oskused projektõppe metoodika rakendamiseks. Näiteks Varbola Lasteaed-Algkoolis on selle tagamiseks meeskonnas juhtivõpetaja ja kaks pedagoogilist assistenti. Üks lasteaia direktor tõi esile, et projektõppe rakendamisel tuleb kindlasti arvestada laste vanuse ja arengutasemega. On lapsi, kes oskavad aktiivselt kaasa rääkida ja oma mõtteid väljendada, kuid samas on ka neid, kes on veel liiga väikesed ning ei suuda end verbaalselt väljendada. Seetõttu hinnatakse igal aastal eraldi, kas konkreetse rühma puhul on projektõppe elluviimine realistlik ja tulemuslik. Projektõppe läbiviimisel peeti oluliseks väljakutseks liitrühmi, kus laste vanus ja arengutase on väga erinev. Näiteks Vana-Vigala Lasteaia liitrühmas on ka väga noori, 1,5–3-aastaseid lapsi, kelle õppimisvõimekus ja arengutase võivad oluliselt erineda

---

Meie rühmas on selleks olemas juhtivõpetaja ja kaks assistenti, kes toetavad õppetegevust ning aitavad lastel eesmärke saavutada. Kui aga liitrühmas on abiõpetajate rollis keegi, kellel puudub pedagoogiline taust, ei ole võimalik projektõpet tõhusalt ellu viia. (FG 1)

Näitena osaleb Kasti-Orgita Lasteaed Rohelise Kooli programmis, kus igal aastal keskendutakse erinevatele teemadele rühmade kaupa. Eelmisel aastal lõimiti õppetöösse ettevõtluse ja rahatarkuse teemad, käesoleval aastal on fookuses tervislik eluviis, selle teadlikkuse suurendamine ja tervise edendamine.

Noorsootöö tasandil on esile tõusnud soov lõimida mitteformaalset õpet formaalharidusega. Märjamaa Noortekeskus rõhutas, et huviringides ja kunstikoolis osalemist võiks koolide poolt rohkem arvesse võtta, näiteks gümnaasiumi valikainetena. Teema on haridusvaldkonnas oluline, kuid ei paista veel piisavalt välja ning vajab suuremat tähelepanu ka vallatasandil.

Noortekeskus on võtnud aktiivse rolli noorte kaasamises ja toetuses – näiteks loodi noorte omaalgatuse projektifond, mille kaudu saavad noored ise ellu viia neile olulisi ideid. Projektidest tõusid esile teemad, mis puudutasid vanema ja lapse ühist tegevust, eriti käeliste ja kunstiliste tegevuste kaudu, ning rahatarkust. Viimane oli oluline näiteks ühe noore initsiatiivil, kes tundis raskusi rahaga toimetulekul. Sellest lähtuvalt loodi projekt, kus kasutati ka Ettevõtlusküla mängu, et noortele rahatarkust praktiliselt õpetada.

Lisaks toodi esile, et noortega töötades on oluline tähelepanu pöörata ka emotsioonidega toimetuleku oskustele. Seda peetakse oluliseks valdkonnaks, mida võiks süsteemsemalt lõimida nii mitteformaalsesse kui formaalsesse õppesse.

3.4 Erivajadustega laste õpe

Fookusgrupi aruteludes tõdeti, et erivajadustega laste kaasamine Märjamaa valla haridusasutustesse toimub vastavalt olemasolevatele ressurssidele ja võimalustele. Üldiselt püütakse lapsi kaasata tavarühmadesse või -klassidesse ning pakkuda vajadusel individuaalset tuge, näiteks õpiabi tunde. Samas nenditi, et õpetajate koormus on kõrge ning lisatugi sageli piiratud.

> *Tegelikult ei ole meil piisavalt raha- ja inimressurssi, et luua väikeklassi. Ehk siis kui kooli tuleb laps, kellel on selle jaoks vajadus, siis on ta kaasatud tegelt tavaklassi. Kõik tegevused ongi korraldatud vastavalt olemasolevatele võimalustele, pakkudes ka õpiabi tunde vastavalt vajadusele. (FG 1)*

Lasteaedade poolelt toodi esile, et kuigi sobitusrühmade loomine on nõustamismeeskonna soovitusel võimalik, siis tasandusrühmade osas valikus napib. Märjamaal sellist võimalust praegu ei ole, lähimad kohad asuvad Raplas, kus kohad on sageli täitunud. See muudab vanemate ja haridusasutuste olukorra keeruliseks, eriti kui lapse vajadused vajavad spetsiifilist tuge.

> *Sobitusrühma moodustamine on kohustuslik, kui laps tuleb nõustamismeeskonna soovitusel lasteaeda, ja vald peab siis vastava rühma moodustama. Praegu saame panna lapsed sobitusrühma soovitusega, kuid tasandusrühma soovituse puhul seda võimalust ei ole. (FG 1)*

Üheks suuremaks väljakutseks peeti ka spetsialiseerunud personali puudust. Erivajadustega laste kaasamine eeldab inimesi, kellel on oskused, valmisolek ja tahe nendega töötada – kõik õpetajad seda rolli aga endale sobivaks ei pea, mis on mõistetav. Samuti märgiti, et maapiirkonda ei jõua piisavalt noori õpetajaid, kes oleksid valmis uute haridusmudelitega kohanema.

Fookusgrupi intervjuus vallapoolsete spetsialistidega toodi positiivse näitena esile Vana-Vigala Põhikool, kus on pikaajaline kogemus erivajadustega laste õpetamisel. Piirkond on kujunenud haridusmaastikul erivajadustega lastega töötamise keskkonnaks juba aastakümneid ning kogukond on sellega hästi kohanenud. Kohalikud elanikud suhtuvad erivajadustega lastesse toetavalt ja mõistvalt, mistõttu panevad paljud lapsevanemad ka oma lapsed õppima samasse kooli. Selline kaasav ja aktsepteeriv hoiak on loonud tugeva kogukonnatunde ning positiivse keskkonna kõigile õpilastele.

3.5 Koostöö korraldus

Fookusgrupi intervjuudest selgus, et haridusasutuste vaheline koostöö Märjamaa vallas on viimastel aastatel muutunud süsteemsemaks ja eesmärgipärasemaks. Märjamaa valla lasteaedade vaheline koostöö on tihe ja hästi toimiv. Õpetajad suhtlevad omavahel regulaarselt, jagades nii igapäevaseid muresid kui ka kogemusi ja edulugusid. Koostööd toetavad mitmed traditsioonilised ühistegevused, nagu tantsupäevad, emakeelepäeva tähistamine ja muud üritused.

Lasteaedadega meil on traditsioonilised üritused, näiteks tantsupäev. Siis on meil emakeelepäev, et püüame koostööd teha. (FG 1)

Praktiline koostöö toimub paljuski ka lasteaedade ja koolide vahel, eriti laste haridustee sujuvuse tagamisel. Näiteks **Sipa-Laukna Lasteaed teeb** koostööd **Kullamaa kooliga**, kuhu osa lapsi edasi õppima lähevad. Kevadeti külastavad koolieelikud tulevast kooli ning osalevad eelkooli tegevustes, mis aitavad lastel harjuda uue keskkonna ja õpetajatega. Samuti peeti oluliseks, et kooli ja lasteaia vahel toimuks dialoog ootuste osas – näiteks, millised oskused ja hoiakud võiksid lastel olla kooli alustades. Ehkki lasteaia õppekavast ei saa mööda vaadata, nähakse koostöös võimalust lapse arengu sujuvamaks toetamiseks.

Soovime arutada, millised võiksid olla ootused lasteaiale, et lapsi veelgi paremini ette valmistada kooliks. Jah, me ei saa kõrvale vaadata lasteaia õppekavast, aga siiski on oluline, et teeksime koostööd, et tagada sujuv üleminek kooli. (FG 1)

Toodi välja ka tihedat koostööd Kasti-Orgita Lasteaia ja Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli vahel. Õpilased osalevad aktustel ja kontsertidel, koolides ja lasteaedades esinetakse sageli koos.

Noortekeskus teeb koostööd erinevate haridusasutustega. Näiteks on koolieelikuid kutsutud keskuse ruumidesse külla, et tutvuda võimalustega ja osaleda neile suunatud tegevustes. Noortekeskuse ruume kasutatakse ka klassiõhtute korraldamiseks. Igal aastal viiakse koostöös

koolidega läbi traditsiooniline jõuluprogramm. Korraldatakse ka ülevallalisi perepäevi, mille toimumiskoht varieerub ning igas piirkonnas tehakse koostööd kohalike haridusasutustega.

Koostöö Märjamaa Muusika- ja Kunstikooliga on samuti toimiv, kuna õpilased on samal ajal ka üldhariduskoolide õpilased, algab koostöö sageli juba loomulikult läbi laste igapäevaste tegevuste. Koostöö toimub nii üldhariduskoolidega, näiteks Märjamaa Gümnaasiumiga kui ka lasteaedadega, kus käiakse tutvustamas muusika- ja kunstikooli võimalusi.

Väga paljudes koolides osalevad meie õpilased aktustel ja esinemistel. Samuti oleme ise käinud näiteks gümnaasiumis kontserte andmas ning kutsunud gümnaasiumi õpilasi ka enda juurde külla, et nad saaksid tutvuda meie tegemistega. (FG 1)

Vana-Vigala lasteaia esindaja tõi esile hea koostöövormi Vigala valla ajast, kus koostööd tehti nii haridusasutustega kui ka teiste kohalike asutustega, nagu hooldekodu, pood ja kool. Kuigi lasteaed kuulub nüüd Märjamaa valla koosseisu, on koostöö jätkuvalt hästi toimiv – nii vallaga kui ka eelkõige Vana-Vigala põhikooliga, kellega jagatakse vajadusel ruume, vahendeid ja õpetajaid.

Lisaks märgiti, et õpetajad sooviksid rohkem võimalusi väljaspool asutust suhtlemiseks ja kogemuste vahetamiseks. Osavallakogu küll tegutseb, kuid korralduslikku rolli tal ei ole. Koostööd vallaga hinnati sujuvaks ja toetavaks.

Koostöö haridusasutuste ja valla vahel

Fookusgrupi intervjuus vallapoolsete spetsialistidega leiti, et koostöö haridusvaldkonna erinevate osapoolte vahel on Märjamaa vallas hästi toimiv ja selgelt struktureeritud. Mõlemas fookusgrupis toodi positiivselt esile haridusnõuniku eestvedamisel toimuvad haridusasutuste juhtide igakuised kohtumised, kus käsitletakse jooksvaid teemasid, jagatakse kogemusi ning tehakse koostööd ühiste eesmärkide nimel.

Kohtumised on korraldatud sihtrühmapõhiselt – eraldi koolijuhtidele ja eraldi lasteaiajuhtidele –, mis võimaldab keskenduda konkreetsete haridusastmete vajadustele. Omavahelist suhtlust iseloomustatakse kui avatud, usalduslikku ja konstruktiivset, kus ka keerulised või tundlikud teemad leiavad üldjuhul rahumeelse ja asjaliku lahenduse. Sellised regulaarsed kokkusaamised loovad soodsa pinnase tõhusaks infovahetuseks, ühtsete arusaamade kujundamiseks ja koostöö tugevdamiseks kogu valla haridusvõrgustikus.

Omavaheline suhtlus on avatud ja konstruktiivne. Juhtidega on hea kontakt ning ka keerulisi või tundlikke teemasid on saanud rahulikult arutada. (FG 2)

Fookusgrupi intervjuus haridusasutuste juhtidega tõdeti, et koostöö Märjamaa valla ja haridusasutuste vahel on üldjoontes toimiv ning viimastel aastatel on asjaajamine muutunud oluliselt mugavamaks. Kui varasemalt tuli ametlike toimingute ja dokumentide tõttu sageli

vallamajja kohale minna, siis nüüd saab enamik toiminguid teha elektrooniliselt. Seda peeti ajavõiduks ja tõhususe kasvuks. Näiteks Sipa-Laukna kooli ja Märjamaa Lasteaia Pillerpall esindajad tõid välja, et elektroonilised lahendused on igapäevatöös selgeks plussiks.

Samas toodi esile, et digilahenduste laialdasem kasutamine võib vähendada vahetut suhtlust. On neid, kes eelistavad probleemide või küsimuste korral vahetut kontakti – kas telefonikõnet või isiklikku külastust –, kuna see aitab küsimused kiiremini ja selgemalt lahendada. Näiteks tõi Kasti-Orgita Lasteaia esindaja välja, et eelistab inimesi konkreetse küsimuse või probleemi korral kohapeale kutsuda, sest vahetus suhtluses ja olukorra kohapeal nägemises saab asjad selgemalt lahendatud. Samuti mainiti, et mõnikord on ametlikule meilile vastamine jäänud hiljaks, mis nõuab täiendavat järelpärimist.

Paljud aga tahavad, et kõik oleks paberil, taotlused ja bürokraatia. Mulle endale meeldib pigem helistada ja otse suhelda, et asjad kiiresti ja selgelt läbi arutada. Samas on olukordi, kus meilile vastus on väga hilja tulnud, siis peab tagant utsitama. (FG 1)

Valla hariduskomisjoni esindaja tõi välja, et varasematel aastatel on enne õppeaasta algust koos vallavanemaga külastatud kõiki koole ja lasteaedu, et hinnata nende valmisolekut uueks õppeaastaks. See on olnud hea võimalus saada otsest ülevaadet asutuste olukorrast ning tugevdada koostööd. Samas ei ole seda praktikat viimase aasta jooksul jätkatud.

Samuti hinnati õpetajate tunnustamist vallas positiivselt – kuigi tunnustusüritused ei ole toimunud regulaarselt, peetakse neid väärtuslikeks ja olulisteks õpetajate töö märkamise seisukohalt.

Vallapoolsete spetsialistide fookusgrupi intervjuust selgus, et koostöö haridus- ja sotsiaalvaldkonna vahel on Märjamaa vallas hästi toimiv ning põhineb regulaarsel suhtlusel ja infovahetusel. Oluliseks praktikaks on ühised võrgustikukoosolekud, kus osalevad haridus- ja lastekaitsetöötajad. Nendel kohtumistel jagatakse teavet, arutatakse juhtumeid ja koordineeritakse vajadusel sekkumisi. Kuigi tõdeti, et haridus- ja sotsiaalvaldkond kasutavad vahel erinevat sõnavara ja lähenemisviise, peetakse oluliseks ühise arusaama leidmist, et tagada lapsele võimalikult sobiv ja toetav lahendus.

Eraldi rõhutati ka tugispetsialistide koostöö olulisust. Märjamaa vallas töötab valla palgaline spetsialistide meeskond, kuhu kuuluvad logopeed, psühholoog ja eripedagoog. Nad teenindavad mitut haridusasutust, mis aitab tagada spetsialistide parema kättesaadavuse, eriti väiksemates koolides ja lasteaedades. Selline jagatud teenusemudel võimaldab pakkuda laste vajadustele vastavat tuge ka seal, kus oma kohapealset tugimeeskonda ei ole.

3.6 Koolitranspordi korraldus

Fookusgrupi intervjuudes haridusasutuste juhtide ja vallapoolsete spetsialistidega tõdeti, et koolitransport on Märjamaa vallas üldjoontes toimiv, kuid selle korralduses esineb piirkondlikke erisusi ning mitmeid praktilisi väljakutseid.

Vallapoolsed spetsialistid rõhutasid, et koolitransporti korraldab Märjamaa vallas vald ise ning seejuures püütakse olla paindlik ja arvestada lastevanemate vajaduste ja ettepanekutega. Varasemalt kaaluti koolitranspordi ülesande andmist ühistranspordikeskusele, kuid volikogu ei toetanud seda ettepanekut. Koolitranspordi korraldus on jagatud mitme valla ametniku vahel. Koolitranspordi planeerimine toimub kooliaasta alguses. Esmalt koostatakse esialgne plaan, kuid reaalsed marsruudid ja liinid kujunevad paika esimeste kuude jooksul vastavalt tegelikele vajadustele.

Ühte kindlat inimest, kes ainult koolitranspordiga tegeleks, vallas ei ole – korralduslik pool on jagatud mitme ametniku vahel. Riiklikud normid on paika pandud, et kuidas see olla võiks. […] Alguses koostatakse esialgne plaan, kuid liinid ja marsruudid kujunevad paika tegelikult paari esimese kuu jooksul. Püüame olla paindlikud ja tulla lapsevanematele võimalusel vastu. (FG 2)

Viimasel ajal on hakatud rohkem tähelepanu pöörama olemasolevate kommerts- ja maakonnaliinide kasutamisele, et vähendada kulusid ning suunata õpilasi võimalusel just nendele liinidele. Samuti kasutatakse paindlikke lahendusi – näiteks juhul, kui lapsele tuleb eraldi järele minna, lepitakse vanematega kokku, et laps viiakse koolibussi peatusesse või otse kooli ning vald kompenseerib vajadusel sõidukulu. Hetkel kasutab seda võimalust üks pere.

Mõned haridusasutused, näiteks Kivi-Vigala Kool, avaldasid rahulolu koolitranspordi korralduse üle. Lisaks kasutab Kivi-Vigala Kool oma koolibussi, mis võimaldab tagada transpordi iseseisvalt ja paindlikumalt. Samuti tõi Märjamaa Gümnaasium välja, et kool teeb vallaga koostööd graafikute osas ning ligikaudu kolmandik õpilastest (ca 200 last) kasutab koolibussi.

Samas tõid haridusasutuste juhid esile ka probleeme transpordi kättesaadavusega. Näiteks ei pruugi kõigil lapsevanematel olla isiklikku autot, mistõttu tuleb pere igapäevane elukorraldus ja kojuminek kohandada bussigraafikute järgi. See ei ole aga alati perede jaoks mugav ega jätkusuutlik lahendus. Lisaks, näiteks Varbola Lasteaed-Algkoolis algab koolipäev kell 9, kuid Märjamaalt tulevad I kooliastme õpilased peavad juba kell 7.30 bussipeatuses olema. Selline olukord võib mõjutada ka koolivalikut – vanemad eelistavad sageli kooli, kuhu pääseb mugavamalt ja kiiremini. Samuti tõdeti, et koolibussi puudumine võib olla takistuseks näiteks erivajadustega lapse väikeklassi suunamisel, kui transpordivõimalus puudub.

Meie koolipäev algab kell 9, kuid I kooliastme lapsed, kes tulevad Märjamaalt, peavad juba pool 8 tee ääres bussi ootama. Lõppkokkuvõttes on see siiski lapsevanema valik, kuidas oma lapse transporti korraldada. (FG 1)

Kasti külas on transpordiga probleemiks see, et bussiliiklus küla sees on ebaregulaarne ja ei kata lasteaiavajadusi piisavalt. See tekitab raskusi nii peredele kui ka personalile – näiteks on juhtumeid, kus tugiisik peab tulema kaugemalt, näiteks Märjamaalt, või õpetaja tuleb tööle viia isikliku transpordiga, kuna ühistransport ei võimalda vajalikul ajal liikumist. Vana-Vigala kool tõi välja, et olukord on üldiselt toimiv – osa lastest elab kohapeal õpilaskodus, osa kasutab koolibussi. Samas esineb ka juhtumeid, kus Märjamaalt pärit õpilased käivad teatud põhjustel

Vana-Vigala koolis, kuid neid ei võeta bussile ega viida tagasi, mis seab pered keerulisse olukorda.

Huvitegevuste poole pealt tõdeti, et koolibusside varased väljumised piiravad noorte võimalusi osaleda huvitegevuses. Kui noor ei saa ise liikuda ja vanemad töötavad pikalt, jäävad paljudest võimalustest ilma, mis omakorda võib vähendada mitteformaalse hariduse kättesaadavust ja kogukonna seotust.

> *Need, kellel koolibuss läheb nt 3 ajal, nendel ei ole huvitegevuseks häid võimalusi. Sellisel juhul sõltuvad nad vanematest, aga samas kui vanemad on õhtuni tööl, siis on need võimalused jällegi kehvad. (FG 1)*

4 Haridusasutuste kvaliteedinäitajad

Järgnevates peatükkides on esitatud peamiselt portaali Haridussilm andmetel põhinev valla haridusasutuste analüüs. Kasutatud on kõige hilisemaid kättesaadavaid andmeid, valdavalt 2023/24 õppeaastast, kuid mõnel juhul pärinevad andmed aastast 2021

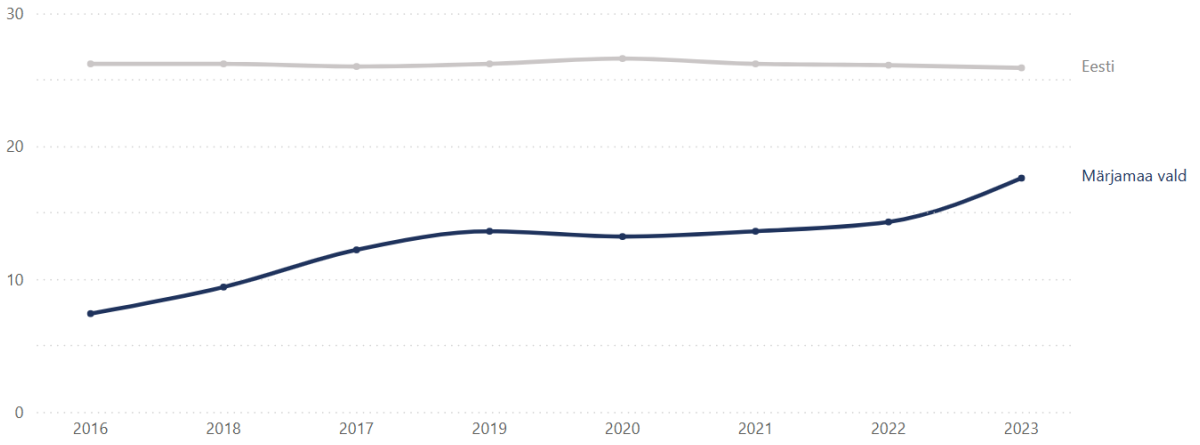
4.1 Pedagoogide ja tugispetsialistide info

Märjamaa valla koolides töötab kokku 148 õpetajat ja 7 tugispetsialisti. Üldhariduse õpetajad on 105 ja 6 tugispetsialisti ning kutsehariduse õpetajaid 43 ja 1 tugispetsialist.

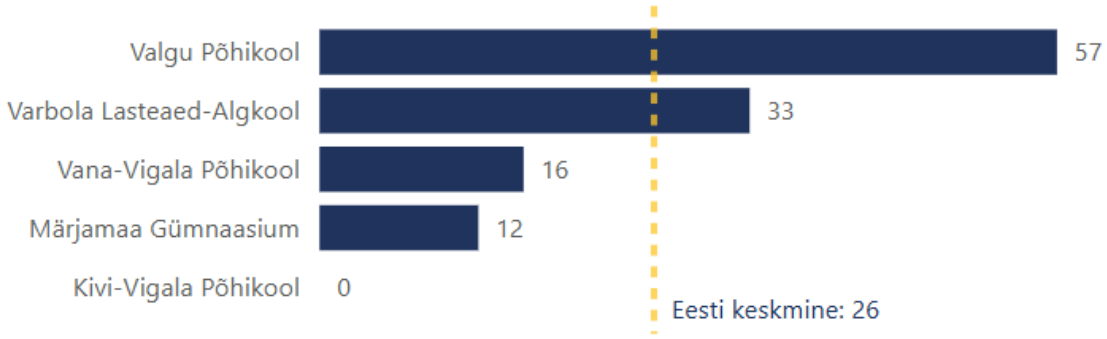
Järgnevalt on analüüsitud põhikooli ja gümnaasiumi õpetajatega seotud indikaatoreid.

Põhikoolid

Aastatel 2016–2023 on 39-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal põhihariduses Märjamaa vallas märgatavalt kasvanud (joonised 23 ja 24). Kui 2016. aastal oli nende osakaal umbes 7%, siis 2023. aastaks ulatus see juba 17–18 protsendini. Eriti kiire kasv toimus 2016–2019 ja 2022–2023. Samal ajal on Eesti keskmine püsinud stabiilsena, umbes 26–27% juures. Kuigi Märjamaa jääb endiselt alla riigi keskmisele, on lõhe vähenenud, viidates positiivsele arengule noorte õpetajate värbamisel ja hoidmisel.



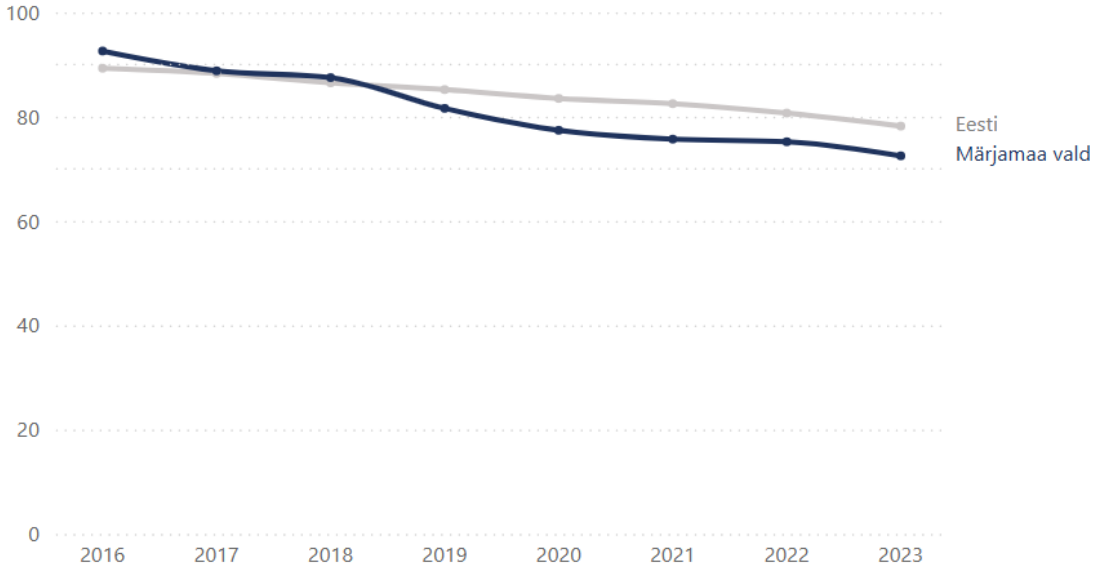
Joonis 23. *39-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal põhihariduses (%). Allikas: Haridussilm*



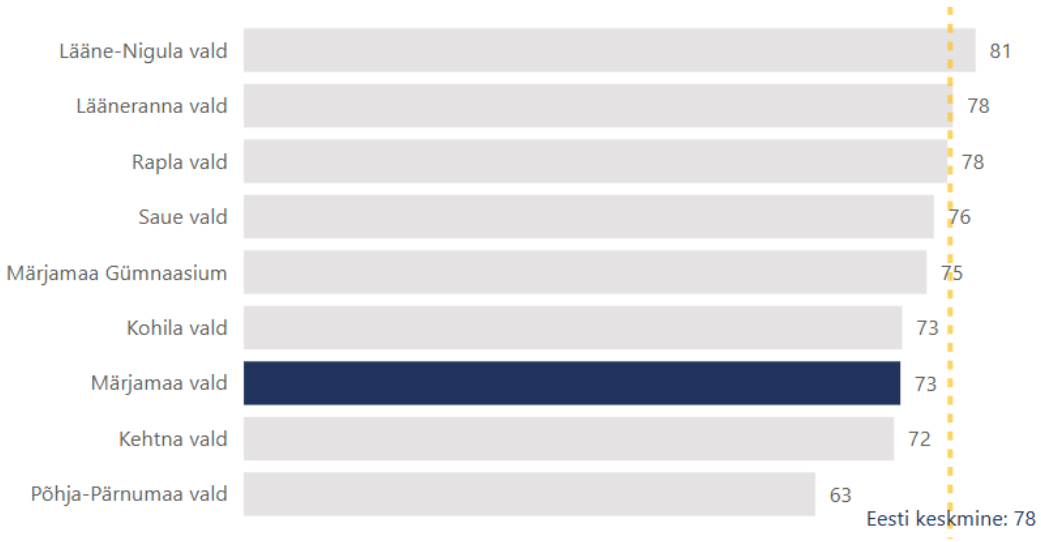
Joonis 24. *39-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal põhihariduses (%). Allikas: Haridussilm*

Viimaste aastate andmete põhjal on kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolides Märjamaa vallas olnud langustrendis. (joonised 25-27) Kui 2016. aastal oli see näitaja veel üle 90%, siis 2023. aastaks on see langenud ligikaudu 73 protsendini. Sarnane, ent mõõdukam langus on toimunud ka Eesti keskmises näitajas, mis püsib 2023. aastal tasemel 78%.

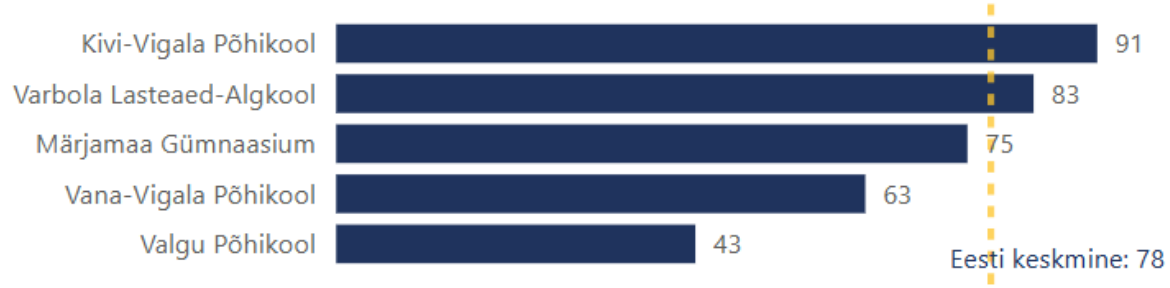
Võrdluses lähivaldadega jääb Märjamaa vald keskmisele tasemele. Sama tulemuse (73%) saavutas ka Kohila vald, samas kui Kehtna ja Põhja-Pärnumaa jäid madalamale. Märjamaa Gümnaasiumil on näitaja veidi parem – 75%. Kõrgeim osakaal oli Lääne-Nigula vallas (81%). Märjamaa jääb alla nii Eesti keskmisele kui mitmele naabervallale, viidates vajadusele tugevdada õpetajate kvalifikatsiooni.



Joonis 25. *Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolis (%). Allikas: Haridussilm*

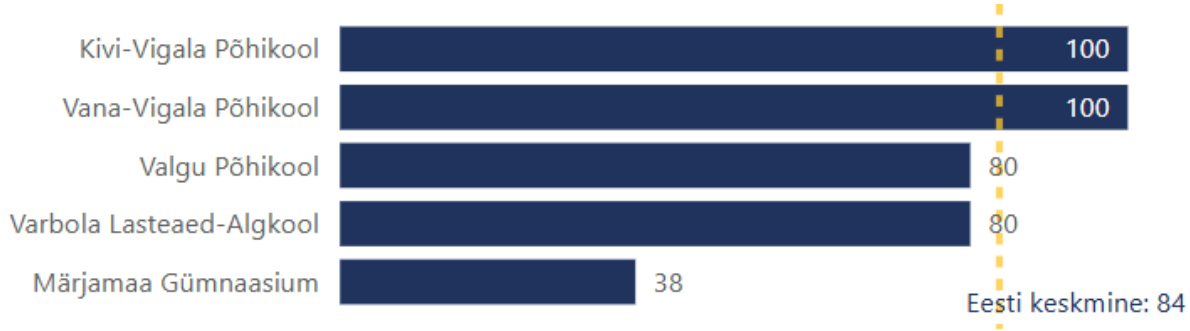


Joonis 26. *Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolis (%). Allikas: Haridussilm*



Joonis 27. *Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolis (%). Allikas: Haridussilm*

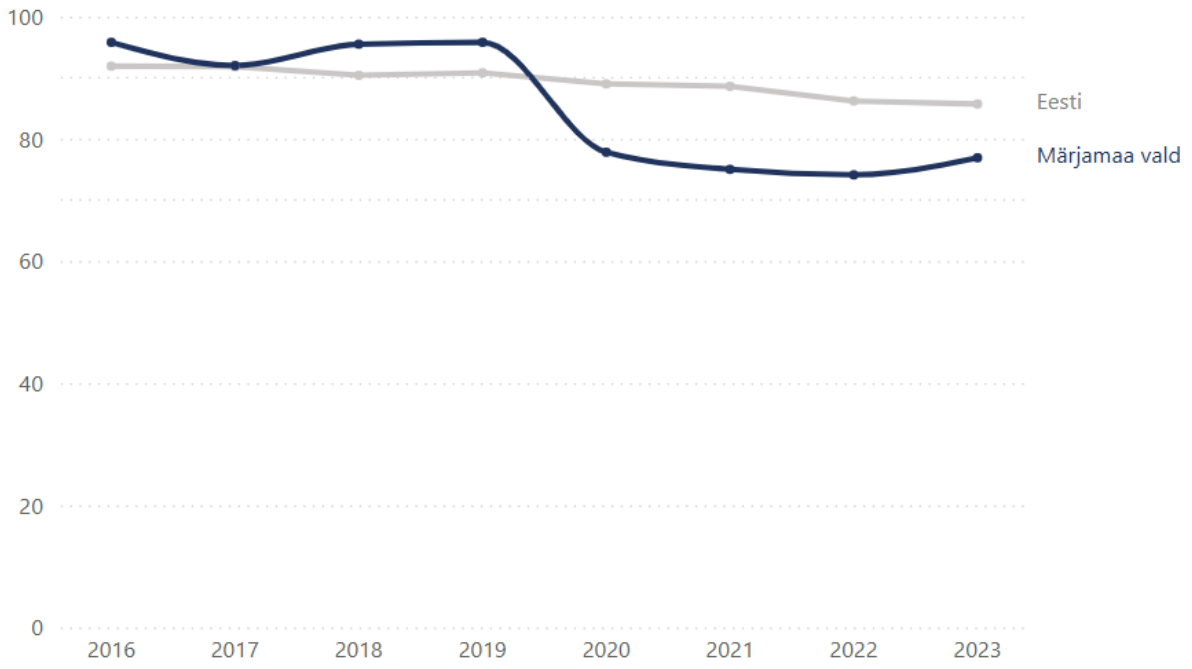
Märjamaa valla põhikoolide õpetajate rahulolu tööga on väga erinev. Kivi-Vigala ja Vana-Vigala Põhikoolis on rahulolu maksimaalne (100%), Valgu Põhikoolis ja Varbola Lasteaed-Algkoolis on see samuti kõrge (80%), jäädes vaid veidi alla Eesti keskmise (84%). Märjamaa Gümnaasium eristub selgelt teistest – seal on tööga rahul vaid 38% õpetajatest.(joonis 28)



Joonis 28. *Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu (%): tööga pigem rahul või täiesti rahul olevate põhihariduse õpetajate osakaal. Allikas: Haridussilm (2021 andmed)*

Gümnaasium

Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal gümnaasiumiastmes on Märjamaa vallas viimastel aastatel oluliselt langenud. Kui aastatel 2016–2019 oli vastav näitaja väga kõrge (üle 95%), siis 2020. aastal toimus järsk langus alla 80% ning sellest ajast alates on osakaal püsinud madalal tasemel. 2023. aastal oli Märjamaa Gümnaasiumis kvalifikatsiooninõuetele vastavaid õpetajaid vaid 77%, mis jääb alla nii Eesti keskmisele (86%) kui ka kõigile võrdlusgümnaasiumidele piirkonnas. (joonised 30 ja 31)

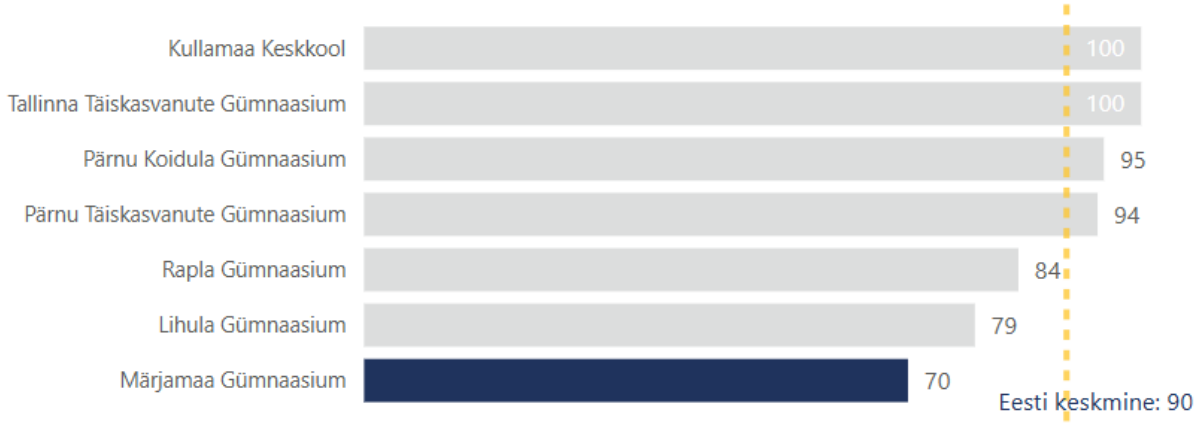


Joonis 29. *Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal gümnaasiumis (%). Allikas: Haridussilm*



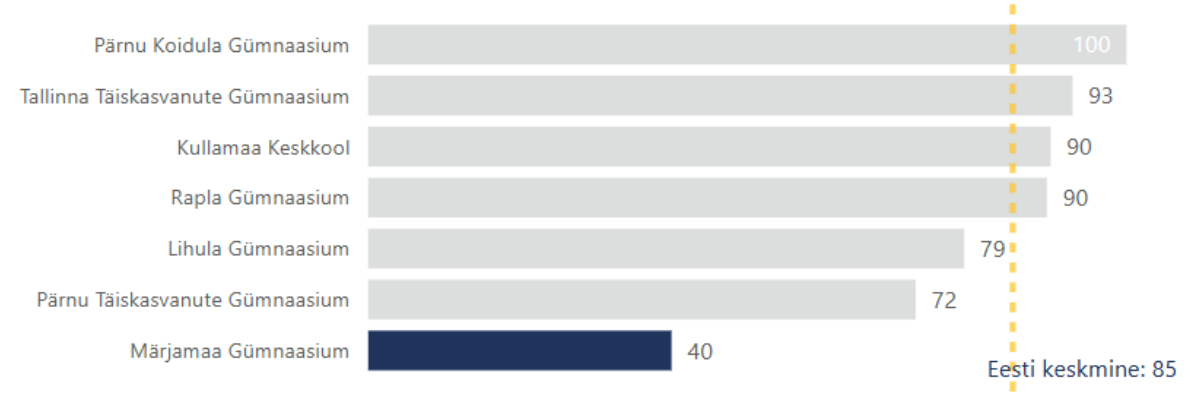
Joonis 30. *Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal gümnaasiumis (%). Allikas: Haridussilm*

Gümnaasiumiastme õpetajate seas on Märjamaa Gümnaasiumis korduva kiusamise kogemus teiste koolidega võrreldes märgatavalt levinum. Aastal 2021 oli seal vaid 70% õpetajatest, keda ei olnud viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud, mis jääb oluliselt alla Eesti keskmise (90%). Võrdluses teiste koolidega, kus näitajad jäävad vahemikku 79–100%, on Märjamaa Gümnaasiumi tulemus madalaim. (joonis 32)



Joonis 31. Gümnaasiumiõpetajate osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (sh õpilaste, lapsevanemate, kolleegide poolt) (%). Allikas: Haridussilm (2021 andmed)

Gümnaasiumiõpetajate rahulolu oma tööga on Märjamaa Gümnaasiumis teiste koolidega võrreldes märkimisväärselt madal. 2021. aastal oli seal tööga pigem või täiesti rahul vaid 40% õpetajatest, mis jääb kaugele alla Eesti keskmise (85%). Kõigis teistes võrreldud koolides on rahulolutase oluliselt kõrgem – näiteks Pärnu Koidula Gümnaasiumis ulatub see 100% ning mitmes teises koolis jääb üle 90%. (joonis 33)



***Joonis 32.** Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu (%): tööga pigem rahul või täiesti rahul olevate gümnaasiumiõpetajate osakaal. Allikas: Haridussilm (2021 andmed)*

4.2 Õpilaste rahulolu

Õpilaste rahulolu koolielu ja õppetööga on üks peamisi tegureid, mis toob lapsi õppima oma koduvalla kooli. Kooli sobivuse ja õppekvaliteedi hinnangud levivad kogukonnas kiiresti – nii laste omavahelises suhtluses kui ka lapsevanemate kaudu – ning neil on märkimisväärne mõju pikaajaliste hoiakute kujunemisele. Seejuures kujunevad positiivsed hoiakud üldjuhul aeglasemalt kui negatiivsed.

Põhikoolid

2023. aasta andmete põhjal oli 8. klassi õpilaste rahulolu kooliga madal nii Märjamaa Gümnaasiumis (10,7%) kui ka Vana-Vigala Põhikoolis, kus rahulolevaid vastajaid ei olnud. Aasta varem oli rahulolu tase kõrgem: Vana-Vigala Põhikoolis ulatus see 20% ning Märjamaa Gümnaasiumis 13%-ni. Mõlema aasta lõikes jäävad koolide tulemused alla Eesti keskmise, mis oli 2022. aastal 23% ja 2023. aastal 20%. Kõiki piirkonnakoole ei ole joonistel esitatud, kuna mõnel juhul puudusid andmed või oli valim indikaatori arvutamiseks liiga väike. (joonised 34-35)



Joonis 33. *Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu (%): kooliga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpilaste osakaal (8. klass). Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*



Joonis 34. *Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu (%): kooliga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpilaste osakaal (8. klass). Allikas: Haridussilm (2022 andmed)*

Koolikiusamise puudumine on oluline osa õpilase heaolust koolis. 2023. aasta andmete põhjal ei olnud Märjamaa Gümnaasiumi 4. klassi õpilastest viimase kahe nädala jooksul kogenud korduvat kiusamist 63% ning Vana-Vigala Põhikoolis 60% õpilastest. Mõlema kooli tulemused on lähedased Eesti keskmisele (61%) (joonised 36-37).

8. klasside võrdluses oli pilt eristuvam. Vana-Vigala Põhikooli tulemus oli väga hea – 89% õpilastest ei olnud kogenud korduvat kiusamist, mis ületab oluliselt Eesti keskmise näitaja (70%). Märjamaa Gümnaasiumis oli sama näitaja aga vaid 63%, jäädes alla üleriigilisele tasemele.

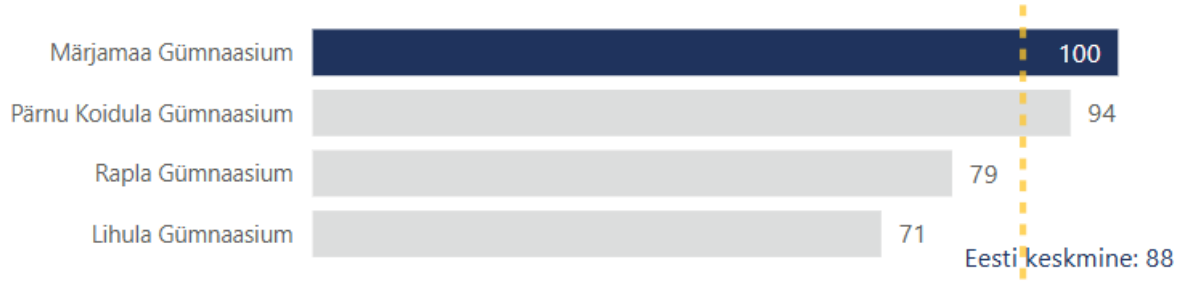
Kõiki koole ei ole joonistel esitatud, kuna mõne kooli puhul puudusid andmed või oli valim indikaatori arvutamiseks liiga väike.



Joonis 36. *Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%) - 8. klass. Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*

Gümnaasium

Märjamaa Gümnaasiumi 11. klassi õpilaste seas ei olnud ühtki vastajat, kes oleks kogenud viimase kahe nädala jooksul korduvat kiusamist, mis annab maksimaalse tulemuse – 100%. See näitaja ületab nii Eesti keskmise kui ka kõigi vaadeldud võrdluskoolide tulemused. Pärnu Koidula Gümnaasiumis ei olnud kogenud korduvat kiusamist 94% õpilastest, Rapla Gümnaasiumis 79% ning Lihula Gümnaasiumis 71%. Kõiki võrdluskoolide valimisse kuuluvaid koole ei ole joonisel esitatud, kuna mõnel juhul puudusid andmed või oli valim indikaatori arvutamiseks liiga väike.



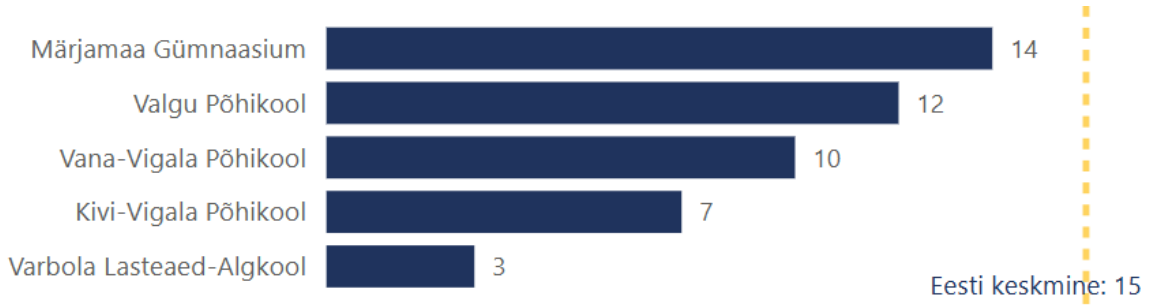
Joonis 37. *Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%) - 11. klass. Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*

4.3 Õppeasutuste efektiivsusnäitajad

Efektiivsusnäitajad on otseselt seotud koolipidamise kuludega. Madalad efektiivsusnäitajad tekitavad olukorra kus riigi poolt makstavast õpetajate palgatoetusest ei piisa palgakulude katmiseks ja vald peab omaosalust suurendama.

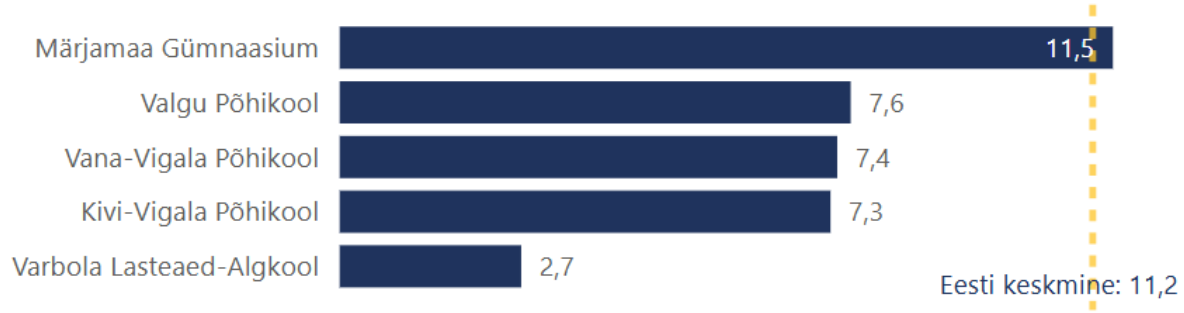
Põhikool

Joonis 38 näitab, et 2023. aastal ei ulatunud ükski Märjamaa valla põhikool klasside täituvuse poolest Eesti keskmiseni (15 õpilast). Kõige lähemal oli Märjamaa Gümnaasium 14 õpilasega klassis, kuid ka see jäi alla riiklikule tasemele. Teistes koolides oli täituvus veelgi madalam, Varbola Lasteaed-Algkoolis vaid 3 õpilaseni klassis.



Joonis 38. *Klassikomplekti täituvus põhikoolis. Allikas: Haridussilm*

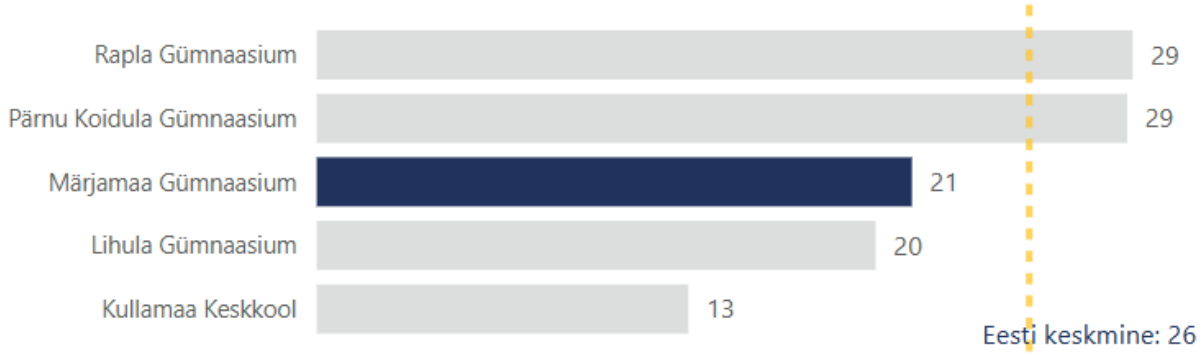
Õpilaste ja õpetajate ametikohtade suhe jääb Märjamaa valla põhikoolides valdavalt alla Eesti keskmise, mis on 11,2. Ainsana ületab selle Märjamaa Gümnaasium, kus iga õpetaja ametikoha kohta on 11,5 õpilast. Ülejäänud koolides on näitaja oluliselt madalam: Valgu, Vana-Vigala ja Kivi-Vigala Põhikoolis jääb see 7 õpilase kanti ning Varbola Lasteaed-Algkoolis on vaid 2,7. (joonis 39)



Joonis 39. *Õpilaste ja õpetajate ametikohtade suhtarv põhihariduses (2023). Allikas: Haridussilm*

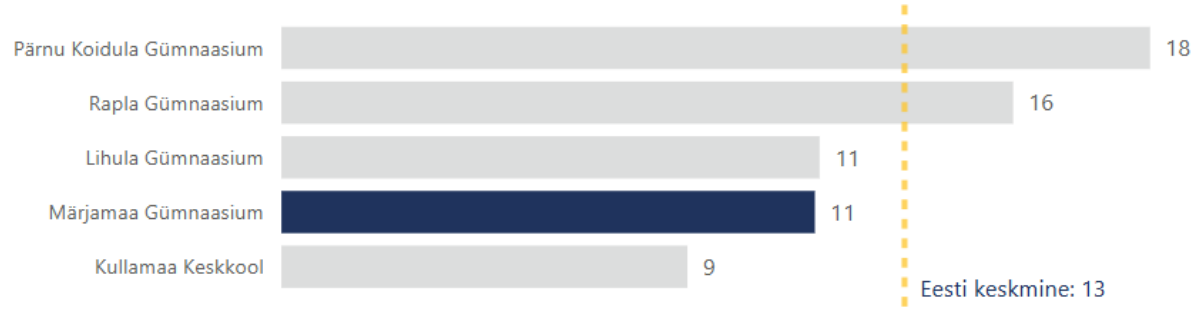
Gümnaasium

Klassikomplektide täituvus üldkeskhariduses jääb Märjamaa Gümnaasiumis alla Eesti keskmise. Koolis on keskmiselt 21 õpilast klassis, samas kui Eesti keskmine on 26. Märjamaa Gümnaasium jääb selles osas maha ka Rapla ja Pärnu Koidula Gümnaasiumist, kus klasside täituvus ulatub 29 õpilaseni. Veidi madalamad näitajad on Lihula Gümnaasiumis (20) ja Kullamaa Keskkoolis (13). Märjamaa positsioon viitab sellele, et kuigi kooli klassitäituvus ei ole kõige madalam, jääb see siiski alla nii riiklikule kui ka mitme naaberkooli tasemele.(joonis 40)



Joonis 40. *Klassikomplekti täituvus üldkeskhariduses. Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*

Märjamaa Gümnaasiumis on õpilaste ja õpetajate ametikohtade suhe väiksem kui Eesti keskmine, jäädes samale tasemele Lihula Gümnaasiumiga (11 õpilast õpetaja kohta). Eesti keskmine näitaja on 13, millest jääb alla ka Kullamaa Keskkool (9). Suuremates gümnaasiumites, nagu Pärnu Koidula ja Rapla Gümnaasium, on suhtarv tunduvalt kõrgem – vastavalt 18 ja 16. Märjamaa Gümnaasiumi näitaja viitab sellele, et õpetaja kohta on seal vähem õpilasi kui keskmiselt.(joonis 41)



Joonis 41. *Õpilaste ja õpetajate ametikohtade suhtarv üldkeskhariduses. Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*

4.4 Õppeasutuste kvaliteedinäitajad

Õppeasutuste kvaliteedinäitajad on olulised nii riiklike hinnangute kujunemisel kui ka mõjutavad oluliselt õpilaste ja kogukonna suhtumist kooli, sarnaselt subjektiivsetele kogemustele ja tajutud kvaliteedile.

Põhiharidus

Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate hulgas on kooliti erinev. 2023. aasta andmetel oli see kõige kõrgem Kivi-Vigala Põhikoolis, kus kõik lõpetajad jätkasid õpinguid (100%). Märjamaa Gümnaasiumi lõpetajatest jätkas õpinguid 95%, mis vastab Eesti keskmisele tasemele. Vana-Vigala Põhikoolis oli edasipürgijaid 81% ning Valgu Põhikoolis 75%, mis jääb alla nii maakondlikule kui ka riiklikule keskmisele. (joonis 42)



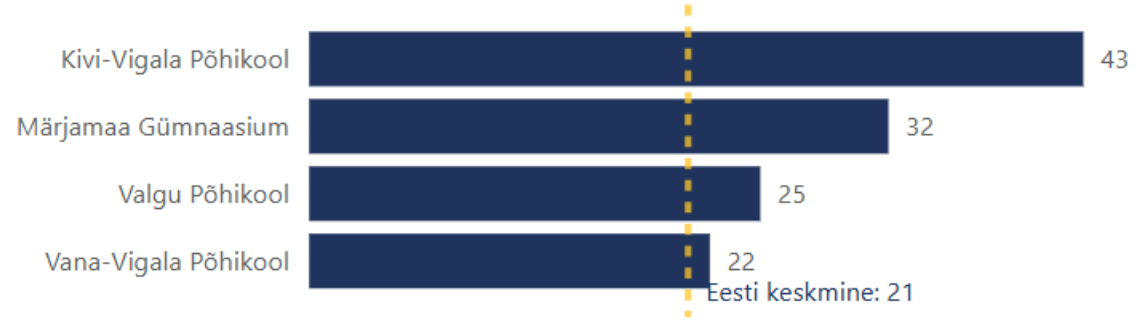
Joonis 42. *Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%). Allikas: Haridussilm*

Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist jääb Märjamaa valla koolides eri tasemele. Eesti keskmine näitaja on 82%, millest kõrgem tulemus on Märjamaa Gümnaasiumil (88%) ja Kivi-Vigala Põhikoolil (83%). Valgu Põhikool jääb keskmisest madalamale 75%-ga ning kõige nõrgem näitaja on Vana-Vigala Põhikoolis, kus vaid 62% lõpetanutest on selle aja jooksul omandanud keskhariduse. (joonis 43)



Joonis 43. *Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%) (2023). Allikas: Haridussilm*

Kutsehariduse omandanute osakaal viis aastat pärast põhikooli lõpetamist on Märjamaa valla koolides suurem kui Eesti keskmine, mis on 21%. Kõrgeim näitaja on Kivi-Vigala Põhikoolis, kus 43% lõpetanutest on selle ajaga kutsehariduse omandanud. Märjamaa Gümnaasiumi näitaja on samuti märkimisväärne – 32%. Valgu ja Vana-Vigala Põhikooli näitajad jäävad vastavalt 25% ja 22% juurde, siiski pisut üle riikliku keskmise.

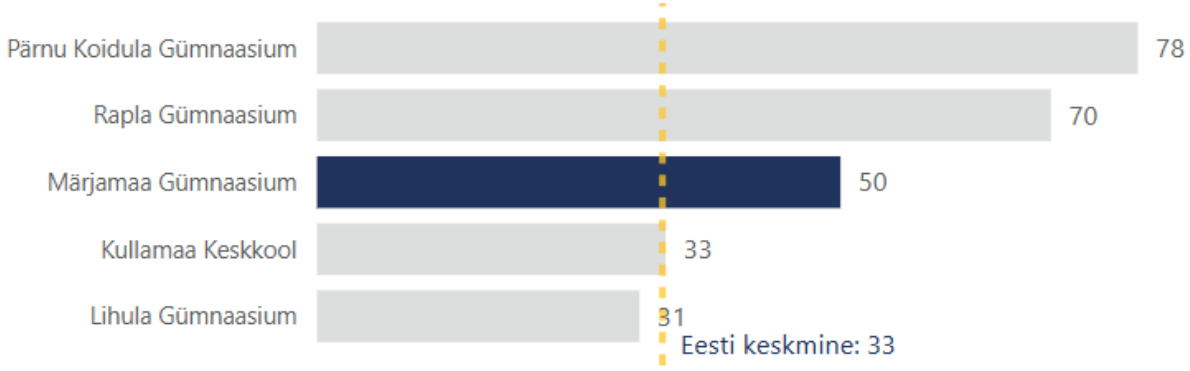


Joonis 44. *Kutsehariduse omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%). Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*

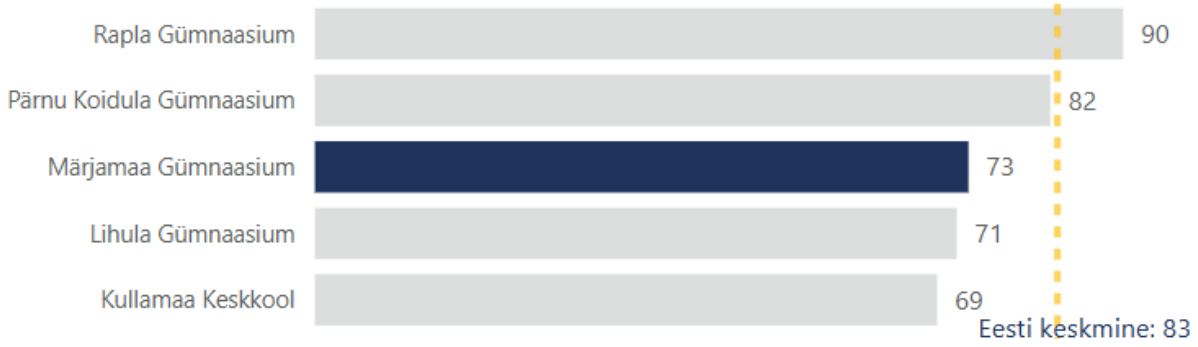
Põhikooli kolmandas kooliastmes on enamikus piirkonna koolides väljalangejate määr olnud nullilähedane – Kivi-Vigala, Valgu ja Vana-Vigala Põhikoolis ei olnud registreeritud ühtegi väljalangejat. Märjamaa Gümnaasiumis oli näitaja 0,5%, mis ületas veidi Eesti keskmise, kuid jäi siiski madalaks. Väljalangejate osakaalu arvestatakse siin statsionaarses õppes õppivate õpilaste hulgas ning see peegeldab koolis püsimise üldist taset.

Gümnaasium

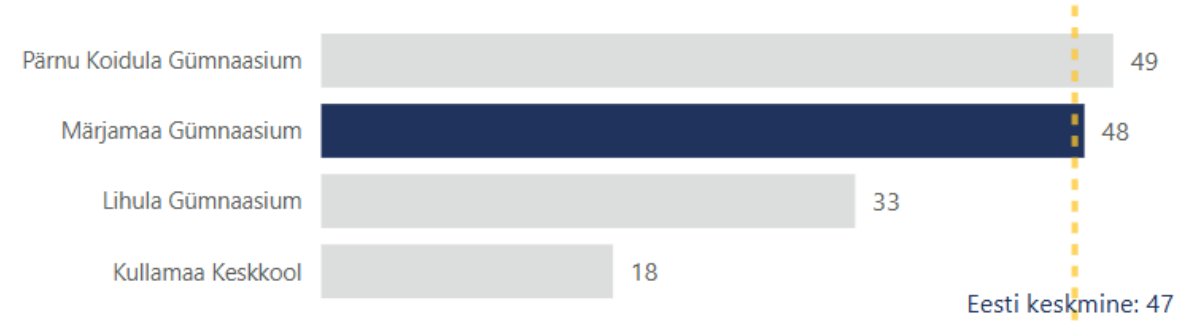
Märjamaa Gümnaasiumi lõpetajate edasine haridustee paistab silma mitmekesise pildiga. Edasiõppijate osakaal jääb küll alla mitmele lähikonna gümnaasiumile, kuid ületab selgelt Eesti keskmise (joonis 45). Gümnaasiumi nominaalaja jooksul või aasta jooksul peale seda lõpetanute osakaal jääb aga alla nii Eesti keskmisele kui ka Rapla ja Pärnu Koidula Gümnaasiumile (joonis 46), viidates võimalikule väljalangemisele või õpingute katkestamisele enne lõpetamist. Kõrghariduse omandanute osakaal kuue aasta jooksul pärast gümnaasiumi lõpetamist on Märjamaa Gümnaasiumis väga lähedal Eesti keskmisele ja teiste piirkondlike koolidega võrreldes heal tasemel (joonis 47).



Joonis 45. *Eestis edasiõppijate osakaal gümnaasiumi lõpetanud õpilaste üldarvust (%). Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*



Joonis 47. *Gümnaasiumiastme lõpetajate osakaal (nominaalaeg+1 õppeaasta) (%). Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*



Joonis 46. *Kõrghariduse omandamine 6 aastat pärast gümnaasiumi lõpetamist (%). Allikas: Haridussilm (2023 andmed)*

4.5 Õppeasutuskaugus kodust

Jooniselt 48 näeme, et 50% küsitlusele vastanud lapsevanematest oleks rahul kui lasteaed ja põhikool ei asuks kodust kaugemal kui 5 kilomeetrit. Gümnaasiumi puhul peavad pooled vastanutest sobilikuks kuni 12 kilomeetrit ning kutsekooli puhul kaugust kuni 20 kilomeetrit.

Mitte kaugemal kui	Lasteaed	Põhikooli I aste	Põhikooli II aste	Põhikooli III aste	Gümnaasium	Kutsekool
1 km	80%	84%	85%	86%	90%	94%
2 km	68%	71%	74%	78%	87%	93%
3 km	56%	61%	65%	69%	81%	91%
4 km	55%	60%	64%	67%	81%	91%
5 km	26%	35%	45%	48%	69%	85%
8 km	22%	34%	43%	46%	68%	84%
12 km	3%	7%	15%	21%	49%	74%
20 km	1%	1%	3%	5%	22%	44%

Joonis 48. *Vastajate hinnangud kui pikk võiks olla lapse koolitee*

5 Haridusasutuste finantsnäitajad

Finantsnäitajaid analüüsiti eesmärgiga hinnata haridusasutuste tegevuse kuluefektiivsust ja võrrelda eri suurusega haridusasutuste õpetamiskulusid. 2024. aastal olid Märjamaa valla hariduskulud (sh investeeringud) kokku 8,17 miljonit eurot. Toetusfondi vahendeid, muid toetusi ja tulu teenustest oli kokku 3,81 miljonit eurot. Seega tuli 53% valla hariduskuludest katta omavahendite (so peamiselt valla maksutulu) arvelt. Hariduskulud on vallaeelarves ülekaalukukalt kõige suuremaks kuluartikliks ületades järgmisi valdkondi ligi neljakordselt.

Alushariduse kulude ülevaade on esitatud tabelis 3.

Tabel 3. *Märjamaa valla haridusasutuste alushariduse kulud 2024. aastal*

	Tööjõu-kulud (TK)	Majandus-kulud (MK)	Tööjõu-kulude osakaal	Laste arv	TK lapse kohta	MK lapse kohta	Kokku lapse kohta
Märjamaa Lasteaed Pillerpall	625 340	109 450	85%	107	5 844	1 023	6 867
Kasti-Orgita Lasteaed	471 125	115 215	80%	90	5 235	1 280	6 515
Sipa-Laukna Lasteaed	241 405	69 919	78%	23	10 496	3 040	13 536
Vana-Vigala Lasteaed	116 039	23 307	83%	20	5 802	1 165	6 967
Kivi-Vigala Põhikool	58 062	3 970	94%	16	3 629	248	3 877
Varbola Lasteaed-Algkool	138 615	11 051	93%	32	4 332	345	4 677
Valgu Põhikool	56 939	7 829	88%	21	2 711	373	3 084

Keskmine kulu ühe lapse kohta oli aastas ligi 7 miljonit eurot, seejuures moodustasid tööjõukulud umbed 80% (ilma investeeringuteta). Majanduskulud ja vähemal määral ka tööjõukulud lapse kohta olid madalad kool-lasteaedades, so nendel juhtudel on kulud ilmselt suures osas kaetud kooli alt (vt ka joonis 4). Sipa-Laukna lasteaia kulud ühe lapse kohta on märkimisväärselt kõrgemad. Sipa rühma sulgemine 2025. aastal on vajalik.

Tabelis 4 on toodud valla üldhariduskoolide kulud. Näeme selget seost õpilaste arvu ja ühe õpilase kohta tekkivate kulude vahel. Samuti on väiksemates koolides madalam tööjõukulude osakaal kogukulude suhtes, mis viitab eeskätt ruumivakantsile ja toob esile riski, et kulude kokkuhoidu püütakse saavutada eeskätt tööjõukulude arvelt. Majanduskulusid eriti lihtsalt kokku hoida ei saa, sest ka kasutamata ruume tuleb kütta ja korras hoida ning sageli on koolihoonetes ka kõrged küttekulud. Samuti võib eeldada, et Varbola, Kivi-Vigala ja Valgu koolis on suurem osa alushariduse majanduskuludest ja ühise asutuse juhtimiskulud kooliosa eelarves.

Tabel 4. *Märjamaa valla haridusasutuste üldhariduse kulud 2024. aastal*

	Tööjõu-kulud (TK)	Majandus-kulud (MK)	Tööjõu-kulude osakaal	Õpilaste arv	TK õpilase kohta	MK õpilase kohta	Kokku õpilase kohta
Märjamaa Gümnaasium	2 258 375	351 574	87%	554	4 076	635	4 711
Vana-Vigala Põhikool	471 418	86 330	85%	79	5 967	1 093	7 060
Valgu Põhikool	428 610	77 284	85%	57	7 519	1 356	8 875
Kivi-Vigala Põhikool	296 076	95 756	76%	33	8 972	2 902	11 874
Varbola Lasteaed-Algkool	164 105	71 727	70%	12	13 675	5 977	19 653

Juhul kui haridusvõrgu ümberkorraldamise tulemusena õnnestuks viia õpetamiskulu ühe õpilase kohta Märjamaa gümnaasiumi tasemele, tekiks aastane kulude kokkuhoid 2025. aasta hindades ja õpilaste arvu juures ca 840 tuhat eurot aastas. Kui ühe õpilase kulu praegu väikestes koolides õppijate puhul õnnestuks viia 6500 euroni kujuneks kokkuhoiuks ca 500 tuhat eurot aastas.

Kuna see eeldaks haridusvõrgu ümberkorraldamist ja osade väikeste koolide ühendamist ja/või sulgemist, siis tekiks võimalus kasutada vabanenud vahendeid hariduse kvaliteedi tõstmiseks ja koolitranspordi paremaks korraldamiseks. Samuti tekib võimalus jagada investeeringuid sihipärasemalt ning tõenäoliselt ka võimalust tõsta õpetajate palka (näiteks luues õpetajate karjäärisüsteemi, vallaõpetajate ametikohad vms).

6 Soovitused ja ettepanekud

Haridussüsteemi mõjutavad majanduslikud, tehnoloogilised, demograafilised, geopoliitilised jt muutused nii Eestis kui kogu maailmas.

Õppimise ja õpetamise kontekstis tähendab see ühelt poolt tehnoloogiaga seotud oskuste üha suuremat tähtsustamist aga teisalt inimeseks olemisega seotud nn pehmete oskuste esile tõusu (koostööoskused, õpioskused, probleemilahendamise oskus, empaatiavõime, loomingulisus jne).

Märjamaa valla hariduskorralduses aitab muudatustega kaasas käia nüüdisaegse õpikäsituse tähtsustamine, seejuures eriti erinevate õppeainete õppe lõimimine, mis aitab õppijatel paremini mõista muutuvat maailma, luua seoseid teadmiste vahel. Nii alus- kui põhiõppes on oluline üldiste kompetentside (sh eriti õppima õppimine, koostöö, suuline- ja kirjalik väljendusoskus, loetu ja nähtu kriitiline hindamine/mõistmine) ja tehnoloogia kasutamise oskuste arendamine.

Soovitame ka pöörata tähelepanu täiskasvanute ümberõppe võimaluste toetamisele läbi koostöö piirkonnas tegutsevate kutseõppeasutustega ning piirkonna suuremate ettevõtetega. Soovitame kaaluda nõustamisteenuste ning tehnoloogia ja üldoskuste täiendõppe võimaluste pakkumine kohapeal. Siin on võimalik kasutada valla koolide ressurssi ja kompetentsi.

Analüüsi tulemusena on kaardistatud järgmised Märjamaa valla hariduskorralduse riskitegurid:

- Piisava õppijate sihtrühma olemasolu
- Motiveeritud ja kompetentsete pedagoogide ja tugispetsialistide olemasolu
- Õppe tulemuslikkus ja kvaliteet
- Koostöö lapsevanemate, kogukonna, erasektori ja riigiga
- Tänapäevase ja kättesaadava haridusvõrgu olemasolu ja ligipääsetavus
- Sobilike koolihoonete ja muu haridustaristu olemasolu
- Õppijate võimetele ja ootustele vastavate haridusvõimaluste tagamine
- Valla hariduskorralduse ja haridusasutuste juhtimine

Kõiki riskitegureid on hinnatud kolme palli skaalal: madal, keskmine või kõrge risk (tabel 5). Arvestatud on nii hetkeseisu kui ka lähiaastate prognoositavaid trende. Märjamaa valla hariduskorraldus on hea kvaliteediga, kõrge hinnanguga riskitegureid ei ole. Juhul kui lähiaastatel haridusvõrgu korrastamisega ei tegeleta võivad kõrgeteks riskideks kujuneda eeskätt sihtrühma, pedagoogide ja tugispetsialisteide olemasolu.

Tabel 5. *Hinnangud Märjamaa valla hariduskorralduse riskiteguritele*

Riskitegur	**Riskihinnang**		
	madal	keskmine	kõrge
Piisava õppijate sihtrühma olemasolu			
Motiveeritud ja kompetentsete pedagoogid ja tugispetsialistid			
Õppe tulemuslikkus ja kvaliteet			
Tänapäevase ja kättesaadava haridusvõrgu olemasolu			
Sobilike koolihoonete ja muu haridustaristu olemasolu			
Õppijate võimetele ja ootustele vastavad haridusvõimalused			
Valla hariduskorralduse ja haridusasutuste juhtimine			

Ohud:

- ✓ Laste arv väheneb kiiresti ka naabervaldades ja sealgi tekib õppekohtade vakants, mis võib põhjustada koduvallas õppijate osakaalu vähenemist. Eriti puudutab see gümnasiste.
- ✓ Konkurents õpetajate tööjõuturul. Märjamaa valla õpetajate keskmine töötasu on nii lähivaldadega kui kogu Eestiga võrreldes pigem madal, so lahkuvate või pensionile siirduvate õpetajate asendamine võib kujuneda probleemiks.

Võimalused:

- ✓ Põhikooli õpilaste arvu suurendamine (sh naabervaldadest) valla hariduskulusid eeldatavasti ei suurenda, kuna praktiliselt kõikide valla väiksemate koolide ja kooliastmete klassikomplektide täituvus jääb märkimisväärselt alla Eesti keskmise ning ka Märjamaa gümnaasiumis on vakantsi nii põhikooli kui eriti gümnaasiumiastmes.
- ✓ Positiivseid muutusi võib tuua valla ja lähipiirkonna majanduskeskkonna areng, uute töökohtade loomine, transpordiühenduste parandamine ja muud haridus valdkonna välised tegurid.

Soovitame kahte võimalikku haridusvõrgustiku mudelit:

1) Haridusteenused on koondatud kolme piirkondlikku keskusesse (Märjamaa, Valgu, Kivi-Vigala), kus väiksemates keskustes tegutsevad nii nagu praegugi põhikool-lasteaiad. Märjamaa piirkonnas soovitame kaaluda ühendlasteaia loomist 5-6 tegevuskohaga. Vana-Vigala põhikool ning Varbola algkool-lasteaia kooliosa tuleks sel juhul sulgeda. Vana-Vigala lasteaed saab jätkata Kivi-Vigala põhikool-lasteaia ühe tegevuskohana ning Varbola lasteaed Märjamaa piirkonna ühendlasteaia tegevuskohana.
2) Üldhariduse tsentraliseerimine Märjamaa Gümnaasiumi juurde. Märjamaa Gümnaasiumil oleks sel juhul 3 tegevuskohta (Märjamaa, Valgu, Kivi-Vigala). Samuti soovitame moodustada 1-3 ühendlasteaeda mitme tegevuskohaga. Märjamaa Gümnaasiumi tegevuskohtadest soovitame kujundada piirkondlikud haridus- ja kultuurikeskused, kus oleks ka täiendõppe võimalused, sportimisvõimalused, raamatukogu, noorsootöö võimalused jms.

Mõlemad lahendused eeldavad ka täiendavaid investeeringuid koolitranspordi arendamisse. Näiteks on võimalik ka tehnoloogiaõppe vm süvendatud õppe ja/või kutseõppe integreerimine üldharidusega, Märjamaale vajaliku taristu loomine ja osa õppe toomine keskusse. Näiteks ühel päeval nädalas tuuakse põhikooli III astme õpilased erialaõppesse Märjamaale. Piisava arvu laste olamasolul piirkonnas on võimalik lasteaedade juures põhikooli I astme avamist (so nad tegutseksid lasteaed-algkoolina).

Eraldi lahendamist/otsustamist vajab Märjamaa Gümnaasiumi jätkamise küsimus. Lapse-vanemad toetavad ülekaalukalt gümnaasiumi säilimist Märjamaal.

Vigala osavallas eelistame Kivi-Vigala Põhikooli säilitamist kuna seal on oluliselt paremas seisukorras koolihoone ja muu taristu.

Üldhariduse juhtimise tsentraliseerimine võimaldaks:

1. Tagada paremini ühtselt ja kõrget õppe kvaliteeti kõigis tegevuskohtades
2. Jagada paremini õpetajate ja tugispetsialistide töökoormust
3. Hoida kokku juhtimis ja majanduskulusid
4. Parandada koostööd eri haridusastmete vahe, sh ka huvihariduse korralduse osas

Riskitegurid:

1. Kohaliku kogukonna vastuseis. Näiteks võidakse arvata, et kooliastmete või kogu õppekoha sulgemine on vallale niimoodi lihtsam.

2. Ühendõppeasutuse juhi tähelepanu võib liialt koonduda tema peamisele füüsilisele töökohale. Vallas olemas kogemus sarnaste muutuste elluviimiseks (mitme tegevuskohaga lasteaiad), mis peaks riski maandama.

Lisa 1. Analüüsi metoodika

Dokumendianalüüs

Analüüsi koostamisel tugineti Märjamaa valla poolt edastatud dokumentidele ning täiendavale infole, mis on kättesaadav avalikes andmeallikates, sealhulgas Haridussilm, Riigiraha portaal, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning HARNO kodulehed.

Märjamaa vald saatis analüüsi tarbeks mitmesuguseid materjale ja dokumente, sealhulgas haridusvaldkonna arengudokumente, statistikat, koolivõrku puudutavaid plaane ja ülevaateid, eelarveandmeid jm, mis võimaldasid saada mitmekülgse ülevaate olemasolevast olukorrast ja senistest suundadest hariduskorralduses.

Küsitlus

Veebipõhine ankeetküsitlus viidi läbi ning selle sihtrühmaks olid Märjamaa valla lapsevanemad, kelle lapsed käivad koolides ja/või lasteaedades. Küsitluse eesmärk oli koguda lapsevanemate hinnanguid ja ootusi kohalike haridusasutuste toimimise, õppekeskkonna, juurdepääsetavuse ning arendamisvajaduste kohta. Lisaks uuriti hoiakuid võimalike muudatuste, näiteks koolivõrgu korrastamise ja transpordikorralduse suhtes.

Kutse osalemiseks jagati küsitluse linki mitme kanali kaudu: valla kodulehel, kohaliku ajalehe kaudu, Märjamaa valla sotsiaalmeedia kanalites ning otse koolide ja lasteaedade kaudu, kes edastasid info lapsevanematele. Küsitluses osales kokku 238 lapsevanemat.

Fookusgrupi intervjuud

Kokku viidi läbi kaks fookusgrupi intervjuud: üks valla haridusasutuste juhtidega (FG 1) ning teine vallavalitsuse spetsialistide ja ametnikega (FG 2). Intervjuude eesmärk oli saada põhjalik ülevaade haridusvõrgu olukorrast Märjamaa vallas. Fookusgrupi meetod võimaldas osalejate vahel luua sünergia, mis omakorda toetas üksikisikute kogemuste põhjal laiemat ja sisukamat arutelu.

Fookusgrupi intervjuud toimusid 13. novembril 2024. Koolijuhtide grupis osales kokku 11 inimest ning vallapoolsete spetsialistide ja ametnike grupis 7 osalejat. Arutelud kestsid 1,5 kuni 2 tundi.

Haridusasutuste külastused

27. novembril 2024 toimus Märjamaa valla haridusasutuste külastuspäev, mille raames tutvuti seitsme lasteaia, viie kooli ning Märjamaa noortekeskuse töö ja ruumidega. Märjamaa Gümnaasiumi külastus toimus eraldi, 13. novembril.

Külastuste eesmärk oli saada vahetu ja terviklik ülevaade haridusasutuste hoonete seisukorrast, ruumivajadustest ning keskkonnast, milles igapäevane õppetöö toimub. Samuti oli oluline kohtuda asutuste juhtidega, et kuulda nende hinnanguid, muresid ja ettepanekuid seoses personali, õppetingimuste ning kohaliku haridusvõrgu arendamisega.